

DF Revy

04: Ny spiller på banen **06:** Videnskabelig kommunikation **09:** Brugernes bibliotek? **12:** Projekt Lib-Guide – et samarbejde **14:** Informationskompetence® **16:** Hvordan er de nye studenter? **18:** Informationskompetence integreret i curriculum **21:** Forskningsregistrering og forskerregistrering. Hospitalsadresseproblemet

DANMARKS FORSKNINGSBIBLIOTEKSFORENING – DF Revy 32. årgang nr. 4, maj 2009

RETNINGER OG HAVD
KKE LYST TIL AT VEND
LBAGE TIL DET GAMLE.
FØLTE SIG ANDERLEDES
D DEM. EN TRANG T

Redaktion

Naja Porsild (ansvarshavende)
ASB Bibliotek
Handelshøjskolen, Aarhus Universitet
Tlf. 89 48 65 23
nap@asb.dk

Redaktionsudvalg

Bente Lope
Aalborg Universitetsbibliotek
bl@aub.aau.dk

Mai Aggerbeck
Via University College. Holstebro
MAI@viauc.dk

Gitte Behrens
Statsbiblioteket
gb@statsbiblioteket.dk

Simone Schipp von Branitz Nielsen
Psykologisk Bibliotek. KU
simone.nielsen@psy.ku.dk

DF sekretariatet

Hanne Dahl
Statsbiblioteket, Tangen 2
8200 Århus N
Tlf. 89 46 22 07
df@statsbiblioteket.dk

Abonnement 2008

Årsabonnement for ikke medlemmer 400 DKK,
plus porto.

Møddeløser om adresseændring og andet, der
vedrører ekspedition af DF Revy, bedes rettet til
DF sekretariatet

DF Revy	Deadline	Udkommer
Nr. 5	03. juni	uge 32
Nr. 6	06. aug.	uge 37
Nr. 7	09. sept.	uge 43

Manuskripter sendes til redaktionens e-mail.

Annoncepriser 2008

1/1 side: 3800 DKK
1/2 side: 2100 DKK
2-sidet indstik, 4 farver: 3800 DKK

Priserne er excl. moms.
Gentagelsesrabat 15%. Ved indrykning i en hel
årgang gives 25% rabat.

Grafisk design og fotos

Hreinn Gudlaugsson
ASB Bibliotek
Handelshøjskolen, Aarhus Universitet
hrg@asb.dk

Tryk

Elbo Grafisk A/S
Oplag: 1100
ISSN 0106-0503
ISSN (online) 1901-1903

DF Revy kan downloades fra bladets hjemmeside
www.dfdf.dk

- 04: Ny spiller på banen**
Af Johs. Nørregaard Frandsen
- 06: Videnskabelig kommunikation**
Af Simone S. B. Nielsen, Thea M. Drachen, Asger V. Larsen
og Bertil F. Dorch
- 09: Brugernes bibliotek?**
Af Line Frømann, Stine S. Larsen og Sidsel Bech-Petersen
- 12: Projekt Lib-Guide – et samarbejde**
Af Susanne Nielsen
- 14: Informationskompetence®**
Af Bent Schou og Mai Aggerbeck
- 16: Hvordan er de nye studenter?**
Af Marianne Zibrandtsen
- 18: Informationskompetence integreret i curriculum**
Af Mette Bønløkke, Anne-Kirstine Kristensen, Else Kobow
og Anne Trangbæk
- 21: Forskningsregistrering og forskerregistrering.
Hospitalsadresseproblemet**
Af Nils Bredsdorff og Leif Hansen

Fra Redaktionen

Det foreliggende nummer af DF Revy er tilstræbt at være et temanummer med fokus på dels vidensformidling og kommunikation, og dels kompetenceudvikling og uddannelse.

Bibliotekarer arbejder med en mangfoldighed af projekter, som oftest er langt ud over, hvad vi i sin tid forestillede os at skulle beskæftige os med. Den kendsgerning, at størsteparten af disse projekter er 100 procent relevante for alle bibliotekstyper, medvirker derfor også til, at man gerne påtager de nye kompetencer og udfordringer, hvad enten man er forsknings-, uddannelses- eller folkebibliotekar. Samtidig afspejler udviklingen forandringerne i både vores profession, i vores kommunikationsformer og i vores adgang til viden og netværk – autenticitet og single login, mobile platforme og netadgang, Course Management Systems og teknisk support, online assistance, chat og video-tutorials. Med andre ord: udfordringer til mange andre steder og funktioner end det fysiske bibliotek.

Forskning og videndshåndtering er centrale parametre for et velfungerende samfund. Viden skal fremskaffes, vurderes, anvendes og omsættes hurtigt og effektivt. Viden er således både en kulturel nødvendighed og et konkurrenceparameter og det bliver spændende at følge nye informationsvidenskabelige uddannelseslinje på SDU.

Videnskabelig kommunikation dækker over en bred vifte af aktiviteter, der på hver sin måde handler om kommunikation og de kommunikative processer. Mange forskningsbiblioteker spiller allerede en aktiv rolle i Open Access udviklingen og den logiske følge af dette vil være fortsat at supportere forskere i deres videnskabelige kommunikation, samt samle og udbyde alle kompetencer på OA-området som optimal service for fremtidens forskere. "Participate or perish" – kalder forfatterne det; er vi med eller er vi ikke? Der burde ikke herske tvivl om det!

Brugerdriven innovation og videndeling er et begreber, der høres tidlig og silde, men det er også vigtige faktorer i vores daglige virke på biblioteket. Hvordan kan vi optimere og samarbejde om vores viden og kompetencer på tværs af institutioner og ansættelsessted? www.brugbrugerne.dk er et online forum for biblioteksansatte med mulighed for debat og erfaringsudveksling. www.Lib-Guide.dk er en portal for undervisningsmaterialer til litteratur- og informationssøgning på de gymnasiale uddannelser. Begge portaler er kreeret ud fra ønsket om bredere dialog og videndeling.

Vi bør i fællesskab give vores brugere bedre færdselsregler til nettet og sikre os, at deres kritiske sans udvikles. Implementering af arbejdet med informationskompetence skal tænkes ind, da det også handler om at kunne generere bedre viden, skabe beslutninger på et mere kvalificeret grundlag og begå færre fejl. Det åbner for nye muligheder, men giver også nye udfordringer for samarbejdet mellem bibliotek, uddannelse og praksis.

Ny spiller på banen: Uddannelse i Bibliotekskundskab og vidensformidling ved Syddansk Universitet

Af Johs. Nørregaard Frandsen

Så lykkedes det at komme på banen! Videnskabsministeriet har givet Syddansk Universitet tilladelse til igangsætte en BA-uddannelse i Biblioteksuddannelse og vidensformidling. Uddannelsen er blevet til i meget tæt samarbejde dels med en række folkebiblioteker i det syddanske område, dels med flere forskningsbiblioteker, og herunder ikke mindst Syddansk Universitetsbibliotek.

Johs. Nørregaard Frandsen
Institutleder, SDU
jnf@litcul.sdu.dk

Det kostede lidt knofedt at komme gennem nåleøjet, også selv om vi ikke opfatter os som en kamel, men der måtte pukles lidt. For efter uddannelsesforslaget havde fået en akkreditering i topklasse, blev uddannelsesforslaget hvirvlet ind i en lettere grænsetræfning på det ministerielle niveau. Alt faldt dog fint på plads til sidst og ingen faldt på halen undervejs.

Med etableringen af denne uddannelse er der altså nu 2 udbydere på banen, Danmarks Biblioteksskole og Syddansk Universitet. Det bliver et godt parløb, også fordi vi supplerer hinanden geografisk. Dermed er der også to forskningsmiljøer, som vil være forpligtede til at levere dybtgående viden om sektoren og dens behov. Det vil blive en stor fordel for samme sektor, at volumen udvides stærkt både på forsknings- og uddannelsessiden. Den har fortjent det.

Biblioteksområdet står midt i rigtig store udfordringer, dels naturligvis begrundet i den teknologiske udvikling, dels fordi den nye kommunale struktur ikke nødvendigvis alle steder virker til gavn for de lokale biblioteksvæsener. Til gengæld bliver forskningsbibliotekerne og deres virksomhed stadig mere centrale i videnssamfundet. Dels vokser universiteter og andre forskningsinstitutioner, dels bliver flere private virksomheder mere videnstunge og får derfor stadig større behov for højt kvalificeret formidling af viden. Det forsk-

ningsbibliotekariske område vil derfor stå i fokus i den fortsatte udvikling af uddannelsen ved SDU.

Det er jo ikke bare en floskel, at vi befinder os i et videnssamfund. Viden skal fremskaffes, vurderes, anvendes, omsættes hurtigt og effektivt. Det er et konkurrenceparameter og en kulturel nødvendighed. Det er desuden oftest videns- og informationsflowet, der bestemmer en given virksomheds organisationskultur. Der er altså rigtig mange veje at gå på den bibliotekariske mark. På folkebibliotekerne vil den brede formidling af oplysning, viden og oplevelse naturligvis stadig skulle stå solidt i centrum, men på nye vilkår for bibliotekets rolle i forhold til brugerne ændres.

Formentlig vil forskningsbibliotekerne få en langt stærkere og mere synlig rolle inden for de nærmeste år, fordi forskning og videnshåndtering netop bliver så centrale parametre for den fortsatte velstand. Det har derfor fra dag et i opbygningen af den ny uddannelse på Syddansk Universitet været en stor pointe at samarbejde så nært med universitetsbiblioteket. Vi tager derfor også initiativ til at få igangsat en forskning, som skal belyse forskningsbibliotekernes særlige behov og muligheder, og denne forskning vil kaste lys tilbage på den forskningsbaserede undervisning på uddannelsen.

Elementer og valgmuligheder

Uddannelsen ved SDU omfatter såvel brede kulturhistoriske vidensområder som stærkt specialiserede informationsvidenskabelige erkendelser, for det er i dette krydsfelt en bibliotekar og vidensformidler i dag befinder sig. Samtidig lægges der i uddannelsesforløbet stærk vægt på det pædagogiske og formidlingsmæssige i teori og praksis, for moderne bibliotekarer skal ikke blot vide og kunne finde, de skal også kunne 'sælge varen' og være opsøgende i forhold til mange særlige grupper og segmenter, vort samfund rummer og består af.

Studerende ved den ny uddannelse kan forvente særlige kombinations- og valgmuligheder, der vil medvirke til at gøre den enkelte studerendes forløb relativt fleksibel. For det første indbygges der en række tilvalg på BA'en, så den studerende kan vægte sin egen vej. For det andet kan den studerende vælge mellem en række forskellige kandidatuddannelser efter endt BA, hvis dette ønskes. En BA i Bibliotekskundskab og videnskommunikation kan altså fortsætte på en kandidatuddannelse i kulturformidling, i informationsvidenskab, i medievidenskab, i et litteraturvidenskabeligt fag, i design med mere. Når en biblioteksuddannelse således lægges ind i et universitets spektrum af mange-fagligheder, så er det selvfølgelig helt afgørende, at vi også får udnyttet dette potentiale. Bibliotekarer fra SDU må

Det er jo ikke bare en floskel, at vi befinder os i et videnssamfund. Viden skal fremskaffes, vurderes, anvendes, omsættes hurtigt og effektivt. Det er et konkurrenceparameter og en kulturel nødvendighed.

gerne have et mærke, der hedder: Solid bibliotekarisk grund med twist af interessant særfaglighed. Det bliver ligeledes meget betydningsfuldt at få udviklet de rigtige kompetencer, der kan pege frem mod ansættelse inden for forskningsbibliotekerne. Denne del af udviklingsarbejdet sker allerede og vil fortsat ske i nær samklang med store forskningsbiblioteker.

Det vigtigste, ved at SDU nu fik lov til at komme på banen, er måske, at der nu er to udbydere, som forskningsbiblioteker, folkebiblioteker og andre vidensformidlende organisationer kan stille

krav til. De studerende kan og skal træffe et valg, når de påbegynder en uddannelse, der kan føre dem mod ansættelse i sektoren. Arbejdsgiveren får desuden muligheder for at træffe valg mellem flere typer af kompetente kandidater til et job. Det er på en hver måde frugtbar for fremtiden. To udbydere og to institutioner vil skaffe langt mere publicity om det bibliotekariske end én, og derfor tør jeg spå, at efterspørgslen efter kandidater med uddannelse indenfor feltet kommer til at stige markant. Sådan gik det jo faktisk, da journalistuddannelsen fik flere udbydere for nogle år siden. Interessen for

faget, både blandt de unge og blandt aftagere, steg markant. Desuden vil forskningsindsatsen komme til at stige stærkt på området.

Det bliver spændende at komme i gang. Der er allerede truffet aftaler med en række biblioteker om samarbejder på forskellige vis, herunder både forskningsbiblioteker og folkebiblioteker. Vi ser meget frem til et nært og forpligtende samspil med vidensformidlingens virkelige verden, og sikken herlig modtagelse vi allerede har fået.

Uddannelsen ved SDU omfatter såvel brede kulturhistoriske vidensområder som stærkt specialiserede informations-videnskabelige erkendelser, for det er i dette krydsfelt en bibliotekar og vidensformidler i dag befinder sig.

Videnskabelig kommunikation – fra tavle til tagging

Af Simone Schipp von Branitz Nielsen, Thea Marie Drachen, Asger Væring Larsen og Bertil Fabricius Dorch

Videnskabelig kommunikation er ikke en fast og uforanderlig størrelse, men en proces, der er i konstant forandring gennem vekselvirkning med bl.a. videnskabens og samfundets krav og trends, samt økonomiske og teknologiske muligheder.

Simone Schipp von Branitz Nielsen
Informationsspecialist
Institut for Psykologi, KUBIS/KU
Simone.Nielsen@psy.ku.dk

Asger Væring Larsen
Informationsspecialist
KUBIS/KB
avla@kb.dk

Thea Marie Drachen
Projektmedarbejder
KUBIS/KB
thmd@kb.dk

Bertil Fabricius Dorch
Sektionsleder
KUBIS/KB
bfd@kb.dk

I følge Bo Christer Björk (2007) fra Hanken School of Economics i Helsinki, har forskningens gennemslagskraft altid været afhængig af, hvor effektiv en forsker kan kommunikere sine forskningsresultater og problemstillinger til kollegaer og beslutningstagere. I århundreder har kommunikationskæden været langsom og afhængig af håndskreven kopiering og lokal, primært mundtlig kommunikation på nogle få universiteter. Den teknologiske udvikling har naturligvis haft stor indvirkning på videnskabelig kommunikation; jævnfør for eksempel trykkekunsten, der forandrede videnskabelig kommunikation ved at gøre det muligt at masseproducere monogramer væsentligt billigere og hurtigere, og dermed også skabte grundlag for en mere systematisk form for kommunikation, nemlig periodica. I det 20. århundrede betød forbedringer af transportmuligheder, at konferencers betydning i den videnskabelige kommunikationsproces øgedes. I de senere år har IT-området sat sit præg, og det vil formentlig fortsætte i et højere tempo end tidligere set: De bibliografiske databaser forandrede informationssøgningsprocessen, pc'erne effektiviserede manuskriptskrivningen og printere afløste trykkepressen. Internettet giver igen i dag nye muligheder, såsom Open Access-tidsskrifter, e-prints, repositories m.m. Videnskabelig kommunikation er i dag et globalt, sammenvævet informationssystem.

Begrebet videnskabelig kommunikation dækker således over en bred vifte af aktiviteter, der på hver sin måde handler om den kommunikation og de kommunikative processer, der foregår mellem akademikere, forskere og videnskabsfolk om forskning og forskningsrelaterende emner: Indholdet (fx observationsdata, materialer eller tekst), konteksten til forskning (fx logbøger, tavs viden eller programmer); den kommunikation der foregår mellem forskere i videnskabelige sammenhænge (fx på konferencer, workshops eller i online netværk), ”måden” den videnskabelige kommunikation foregår på (dvs. via kanaler så som tidsskrifter, repositories eller forskerblogs), eller de værktøjer, der anvendes til videnskabelige kommunikation (fx software og services).

Kort fortalt kan man i dag definere videnskabelig kommunikation som et begreb der dækker indhentningen, bearbejdning, deling og bevaring af viden omkring forskning og akademiske aktiviteter.

Forskningsbiblioteker i den videnskabelige kommunikation

Dermed er det åbenbart, hvorfor videnskabelig kommunikation, og alt hvad det indebærer, er interessant for forskningsbibliotekerne: På mange måder kan bibliotekernes værdigrundlag siges at være ”lige adgang til information”. Dette har medført, at det har været naturligt for bibliote-

kerne, at gå aktivt ind i Open Access-bevægelsen. Men udviklingen hen mod Open Access bevirker, at videnskabelig kommunikation som proces atter er i bevægelse – det undrer derfor ikke, at de forskningsbiblioteker, der aktivt går ind for Open Access, nu har bevæget sig over til at arbejde med videnskabelig kommunikation som sådan, og dermed betragter deres egen rolle i forhold til deres brugere med nye øjne.

Og når den videnskabelige kommunikation er i konstant forandring, så er definitionerne og modellerne, der forsøger at anskueliggøre processen, det også. I 1970'erne beskrev Garvey-Griffith-modellen kommunikationsprocessens funktionalitet i en tid, hvor IT ikke spillede nogen væsentlig rolle. Fokus i denne model ligger på integrationen af formel og uformel kommunikation af forskningsresultater, samt citeringers (citationers) betydning for hvordan ny forskning optages i den eksisterende mængde af videnskabelig viden.

I 1990'erne undersøgte Julie Hurd den videnskabelige kommunikationsproces og inddrog især internettets stigende betydning. Carol Tenopir og Donald King anskuer i 2000 videnskabelig kommunikation ud fra et livscyklus-perspektiv med fokus på omkostningerne i de enkelte faser.

I dag ser vi en hurtig udvikling væk fra papir og hen mod e-publicering, nye Open Access-forretningsmodeller for tidsskrifter og bøger, samt

Begrebet videnskabelig kommunikation dækker således over en bred vifte af aktiviteter, der på hver sin måde handler om den kommunikation og de kommunikative processer, der foregår mellem akademikere, forskere og videnskabsfolk om forskning og forskningsrelaterende emner.

Kort fortalt kan man i dag definere videnskabelig kommunikation som et begreb der dækker indhentningen, bearbejdning, deling og bevaring af viden omkring forskning og akademiske aktiviteter.

parallelpublicering, nye publiceringsservices m.m. Denne udvikling har skabt et behov for at gentænke den videnskabelige kommunikationsproces. Bo-Christer Björks seneste model fra 2007, der blandt andet benyttes i John Houghtons cost/benefit-analyse af Open Access (Houghton et al. 2006), forsøger at vise værdikæden i den videnskabelige kommunikationsproces, fra den indledende forskning til assimilation af forskningsresultater, til hverdagspraksis. Modellen tager højde for formel og uformel kommunikation og publicering af data, men lægger hovedvægten på publicering og indeksering af traditionelle peer-reviewed tidsskrifter og samtidig på aktiviteter, såsom at finde og få adgang til forskningen, samt bibliotekernes rolle.

Forskningsbibliotekerne er på naturlig måde en vigtig aktør i kommunikationsprocessen: Bibliotekernes hovedkompetencer omhandler jo blandt andet indsamling, opbevaring og formidling af publiceret materiale – derfor berører bibliotekerne selvfølgelig af den seneste udvikling, og konsekvensen er en større eller måske nærmere fornyet interesse for den videnskabelige kommunikationsproces.

Antallet af Open Access-databaser er vokset eksplosivt bare indenfor de sidste 3 år (Poynder 2005) og Open Access i form af institutionelle repositories er i hastig udvikling. Det er ikke længere nok at stille digital opbevaringsplads til rådighed, vidensinstitutionerne er også nødt til at udvikle services, der tager udgangspunkt i brugerne af disse services: Sådanne services kan omfatte langtidsbevaring, migration af indhold, disseminering, access management, metadata og formathåndtering, søgeværktøj, publicering, datamining osv. Repository services kan også omfatte alle slags digitale formater: Preprints, digitale primærdata, multimedia indhold og software. Også her har forskningsbibliotekerne en rolle at spille. I USA mener The Association

of Research Libraries (ARL), at det er livsvigtigt for bibliotekerne at finde deres rolle i udviklingen af repository services og i høj grad anvende viden om brugernes behov i denne forbindelse.

En undersøgelse foretaget af ARL i 2009 (Maron 2008) har efterforsket, hvilke digitale ressourcer professorer anvender i deres forskning. Der blev identificerede 8 kategorier af ressourcer: E-tidsskrifter, reviews, preprints og working papers, opslagsværker, data, blogs, diskussionsfora, samt professionelle og ”videnskabelige hubs”. Nogle af ressourcerne er almindelig kendte, mens andre kun er kendt og anvendt af en snæver kreds af forskere inden for et givent forskningsfelt. Dette er en udfordring for forskningsbibliotekerne, idet brugerne forventer støtte i deres videnskabelige arbejde.

Når der i dag tales videnskabelig kommunikation, dukker Open Access-begrebet ofte op. Alma Swan, tidligere forsker og medstifter af Key Perspectives, et britisk konsulentfirma for videnskabelig kommunikation, er en aktiv fortaler for Open Access og promoveringen af videnskabelig kommunikation. Hun har i et interview med Richard Peynor (britisk freelance Journalist, der skriver om IT, telekommunikation og ophavsret) i 2006 udtalt, at mulighederne for videnskabelig kommunikation er effektiviseret og speedet op som et resultat af internettet. Før internettet måtte forskere skrive til hinanden i en-til-en kommunikation og med lang ventetid på svar. Med internettet er der nu muligheder for en-til-en eller en-til-mange og mange-til-en kommunikation og med mulighed for meget korte responstider. Open Access kan øge hastigheden af denne kommunikation. Alma Swan har i en artikel i American Scientist 2007 sammenlignet ”responstiden” for citeringer af artikler fra Open Access-arkivet arXiv. Den var i løbet af de sidste 6 år halveret (1997-2003). Som hun skriver: ”We cite what we see”.

Derudover mener både professor Stevan Harnad, fra School of Electronics and Computer Science, University of Southampton, og professor John Houghton, fra Centre for Strategic Economic Studies, Victoria University, at Open Access vil medføre en mere effektiv forskning.

Globale initiativer

I 2008 blev der dannet et Office for Scholarly Communication (OSC) på Harvard på baggrund af et udbredt ønske fra både administratorer, fakultetsmedlemmer og bibliotekarer om aktivt at understøtte den videnskabelige kommunikation. I den forbindelse er der oprettet et repository (DASH), der forventes åbnet i 2009. Det er p.t. kun jura, samfundsvidenskab og fakultetet for kunst og naturvidenskab, der kræver Open Access-adgang til deres forskeres arbejde, men det er god kutyme, at Harvard forskeres publikationer findes tilgængelige for alle.

Open Access-resolution blev enstemmigt vedtaget ved et fakultetsrådsmøde i fakultetet for kunst og naturvidenskab. Det er derved med til at cementere Alma Swans udtalelser om, at langt de fleste forskere ikke har noget imod Open Access til deres artikler (Swan & Brown 2005).

Som en yderligere hjælp til den videnskabelige kommunikation mellem forskere, institutioner, tidsskrifter og andre har Harvard Universitet lavet The Dataverse Network – en open source webapplikation. Forskere og tidsskrifter kan fx uploade forskellige filer (fx tekst, tabeller og lyd) på The Dataverse Network.

Open Access-resolutioner vækker i øjeblikket stor diskussion blandt amerikanske forskere. Peter Suber, en anden stærk fortaler for Open Access og digitaliseringen af den videnskabelige kommunikation, driver en Open Access-blog: Der er et livligt forum for diskussioner om Open Access-fænomenet med forbehold og lovprisninger (og selve disse diskussioner er jo netop en del af den videnskabelige kommunikation). SPARC,

Det er ikke længere nok at stille digital opbevaringsplads til rådighed, vidensinstitutionerne er også nødt til at udvikle services, der tager udgangspunkt i brugerne af disse services.

der understøtter dette Open Access Newsletter, er en forskningsbibliotekssammenslutning, hvis formål er at forbedre ubalancer i den videnskabelige publicering, blandt andet ved at fremme den videnskabelige kommunikation.

Som et andet eksempel fra USA har Rebecca Kennison, direktøren for Columbia Universitets Center for Digital Research and Scholarship foreslået, at Columbia Universitet skulle oprette en fond til støtte for forskere, der vil publicere i Open Access-tidsskrifter. Dette skulle løfte prestigen ved Open Access-publicering og samtidig ville universitetet sende et klart signal, om at det støtter Open Access-publicering af sin forskning (Schubiner 2009).

Endelig er der Stevan Harnad fra University of Southampton i England; en Open Access fortalere, der især går ind for grøn Open Access (selv-arkivering), fordi dette kan implementeres lige her og nu, hvor han mener, at det har lange udsigter for gylden Open Access (forfatter-betaling) kan fungere på bredt plan, da mange forlag har store forbehold ved Open Access trods de mange positive undersøgelser (fx Swan & Brown 2005, Houghton 2006).

Danske initiativer

I Danmark er videnskabelig kommunikation også kommet på dagsorden på forskningsbibliotekerne. Forskerservice, rettigheder og selvarkivering er emner som forskningsbibliotekerne har valgt at fokusere på, fx på Handelshøjskolen i København (CBS), der har udviklet en videnportal, hvor der tilbydes forskellige services, der kan understøtte forskere, studerende og andre i deres arbejde. Portalen omfatter en ekspertdatabase, en forskningsdatabase, et åbent repository, samt en nyhedsside med generelle og faglige nyheder. CBS er desuden vært for forskellige mindre danske e-tidsskrifter som fx DF Revy. Endelig er der sidste år lanceret "CBS Research Hub", en intranetportal for den videnskabelige kommunikation mellem CBS' forskere. Her kan forskere blandt andet finde information om fondsansøgningsrunder, budgetskabeloner, information om copyright, CBS politik om Open Access m.v. Alle disse services er blevet til som et samarbejde mellem CBS og CBS Bibliotek.

Handelshøjskolen, Aarhus Universitet (ASB) har igangsat et initiativ kaldet Forskerservice, som er baseret på et samarbejde mellem biblioteket og IKT's Analysegruppe. ASB Bibliotek har ansvar for drift og udvikling af ASB's forskningsregistrering og forskningsportal, ligesom biblioteket understøtter ASB's overordnede arbejde med forskningsmåling og -benchmarking. Desuden er der sat initiativer i gang på Open Access området. ASB har bl.a. deltaget i et DEFF

projektet "Offentlig adgang til dansk forskning". De øvrige deltagere i projektet er Det Kongelige Bibliotek, Roskilde Universitetsbibliotek, LIFE og Syddansk Universitetsbibliotek. Projektet har gjort forskerne opmærksomme på mulighederne for at OA selvarkivere deres publikationer og antallet af forskere, der publicerer deres artikler i ASB's repository er stigende.

Københavns Universitets Biblioteks- og Informationservice oprettede i 2008 KUBIS Videncenter for Videnskabelig Kommunikation (Vivikom), der arbejder med videnskabelig publicering, videnskabelige netværk, videnskabeligt indhold og videnskabelig bibliometri. Centret indsamler og stiller nye rapporter og analyser om videnskabelig kommunikation til rådighed igennem seminarer, foredrag, blogs m.m. ofte i samarbejde med KUBIS og KU. Centret samarbejder bl.a. med KUs Humanistiske Fakultet og det franske forskningsråd CNRS om et nordisk Open Access repository for humaniora og samfundsvidenskab, hprints.org. Centret har endvidere i samarbejde med astronomer ved Niels Bohr Institutet udviklet projektet Urania - det Astrofysiske Virtuelle Observatorium. Data kommer blandt andet fra det Europæiske Sydobservatoriums Very Large Telescope (VLT), og der kan foretages datamining. Sammen med KUBIS arbejder videncentret også på et projekt om formidling af samfundsvidenskabelige digitale primærdatabaser til forskere, undervisere og studerende ved KU. Et andet projekt i KUBIS-regi sker i samarbejde med Harvard Business School Library, Vienna University Library og The University of Oslo Library, og omhandler phd-studerendes informationssøgningsadfærd. Centret samarbejder også med portalen Public University Online, der har til formål at udbyde online forelæsninger fra hele verden. Herudover arbejdes der med at udvikle services inden for bibliometri, der skal understøtte forskerne i deres arbejde på dette felt.

Participate or perish

Videnskabelig kommunikation som proces er dynamisk og dækker i dag over en bred vifte af aktiviteter, der på hver sin måde handler om den kommunikation og de kommunikative processer, der foregår mellem akademikere, forskere og videnskabsfolk om forskning og forskningsrelaterede emner. Videnskabelig kommunikation er i dag mest af alt et global, sammenvævet informationssystem.

Forskningsbibliotekerne har indtaget en aktiv rolle i Open Access-bevægelsen. Det er derfor naturligt, at de tager de næste skridt og vender blikket mod hele processen i den videnskabelige kommunikation og med åbent sind analyserer og vurderer, hvilken rolle og hvilke services de

kan og vil tilbyde for at understøtte fremtidens forskere i deres videnskabelige kommunikation.

Vicedirektør på Det Kongelige Bibliotek, universitetsbibliotekar Michael Cotta-Schönberg udtaler til forfatterne af denne artikel: "Jeg tillægger det afgørende betydning, at fremtidens universitetsbiblioteker understøtter videnskabelig kommunikation. Det kan for eksempel ske ved at drive institutionelle såvel som fagspecifikke repositories (à la arXiv ved Cornell University Library), ved at forvalte samlinger af de forskningsdata og programmer, der ligger til grund for forskningspublikationerne (e-Science), og endelig ved at digitalisere og tilgængeliggøre de samlinger af videnressourcer, som universiteterne på forskellig måde ligger inde med (arkivalier, papyri, historiske kort, havetegninger – for blot at nævne nogle KU-lokale eksempler)."

Hvor der for forskere og forskningsinstitutioner til stadighed gælder et mantra om "publish or perish", så gælder det for forskningsbibliotekerne om "participate or perish" og derfor er det nødvendigt for universiteter og universitetsbiblioteker at samle kompetencer på dette område, som fx Harvard Office of Scholarly Communication har gjort.

Litteratur

- Björk, B.-C. (2007). "A model of scientific communication as a global distributed information system" *Information Research*, 12(2) paper 307
- Houghton, J.; Steele, C.; Sheehan, P. (2006) "Research Communication Costs in Australia: Emerging Opportunities and Benefits" Centre for Strategic Economic Studies Victoria University, Melbourne
- Maron, N. L. (2008) "Current Models of Digital Scholarly Communication" Association of Research Libraries
- Poynder, R. (2005). "To the benefit of scholarship" Interview with Dr. Alma Swan. April 06, 2005
- Poynder, R. (2007) "The OA Interviews: Stevan Harnad"
- Schubiner, G. (2009) "In Defense of Open Access. Academic publishing in the 21st century" The eye; the weekly features and arts magazine of The Columbia Daily Spectator
- Swan, A.; Brown S. (2005) "Open access self-archiving: An author study" Key Perspectives Limited

IQSS Dataverse Network. Lokaliseret d. 4.5.2009 på: <http://dvn.iq.harvard.edu/dvn/>

Brugernes bibliotek?

Af Line Frømann, Stine Staunsager Larsen og Sidsel Bech-Petersen

Århus, Roskilde og Herning biblioteker har sammen udformet et website, der skal gøre det lettere for dig som biblioteksansat at dirigere gennem junglen af information om brugerdrevet innovation.

Line Frømann
Bibliotekar
Herning Bibliotekerne
biblfr@herning.dk

Sidsel Bech-Petersen
Bibliotekar og projektkonsulent
Hovedbiblioteket i Århus
sibp@aarhus.dk

Stine Staunsager Larsen
Projekt- og strategiodvikler
Roskilde Bibliotekerne
stinesl@roskildebib.dk

Er brugerdrevet innovation blot et modeord? Er det noget, vi som bibliotekarer efterhånden bare slynger ud for at være med på beatet? Mit svar er nej, det er det ikke. Brugerdrevet innovation er her for at blive, og det er faktisk noget, mange biblioteker helt ubevidst har arbejdet med i mange år.

Brugerne er og bliver bibliotekernes eksistensberettigelse. Og som sådan har vi en forpligtelse til at lytte til vores brugere og sørge for, deres bibliotek er, som de gerne vil have det.

I biblioteksverdenen er det jo et kendt faktum, at det handler om at forny sig. I den forbindelse er det jo fuldstændig oplagt at bruge de brugere, der rent faktisk skal benytte biblioteket, til at være med til at skabe det biblioteksrum, de kunne tænke sig. Det er her, brugerdrevet innovation kommer ind i billedet – der er brugt rigtig mange ord på det, og efterhånden er udtrykket ”brugerdrevet innovation” nok ved at være brugt så mange gange, at det snart mister sin betydning. Men ikke desto mindre er det faktisk, skåret ind til benet, at benytte sig af den mest logiske kilde til succesfuld udvikling: Nemlig de brugere, der skal bruge rummet.

Det er dog vigtigt at holde sig for øje, at man ikke blot benytter sig af brugerdrevet innovation, fordi ”det gør alle de andre også”. Det skal give mening, ellers skal man helt lade være.

En hjælp i informationsjunglen

Århus, Roskilde og Herning biblioteker gik derfor i 2007 sammen om at prøve at skabe et website, som skulle gøre det muligt at navigere rundt i det, der efterhånden er en hel jungle af informationer om og ideer til brugerdrevet innovation – det, der endte som websitet www.brugbrugerne.dk.

Efterhånden er der skrevet så meget om brugerdrevet innovation, at det kan være svært at finde ud af, hvordan man så helt konkret skal implementere det på sin egen arbejdsplads – måske arbejder man på et ressourcetsvagt bibliotek, der ikke har råd til de store udfoldelser, eller måske føler man bare ikke, man har tiden til det. Derfor ville vi gerne prøve at gøre det nemt, og det har vi gjort ved at lave en liste med ”værktøjer” og 22 måder at lave brugerdrevet innovation på. Her er lidt for enhver smag, for eksempel ”Fotosafari”, hvor man udstyrer brugere med engangskameraer og får dem til at tage billeder af det, de kan lide og ikke kan lide på biblioteket. Bagefter tager man en snak med brugerne, hvor de sætter ord på billederne, og vupti, så har man faktisk allerede en rimelig god forestilling om, hvad der fungerer og hvad der ikke fungerer på ens bibliotek. Nemt, hurtigt og billigt! Et andet eksempel er ”Personas”, hvor man så at sige opfinder arketyper af brugere og lader dem udvikle sig, så alle

biblioteksansatte kan følge med i, hvordan det går med den fiktive brugers liv. På den måde kan man eksempelvis blive mere bevidst om, hvilke tiltag man skal igangsætte for at gøre noget for sine primære målgrupper.

Flere forskellige indgangsvinkler

Websitet består overordnet set af tre hovedopdelinger (på websitet illustreret som post-it lapper) Proces, Værktøjer og Roller. Værktøjer er ovenfor blevet beskrevet, men lad os kigge nærmere på Proces og Roller: Man kan sige, at Proces er hvor det hele starter. Her er kort beskrevet, hvilke tanker man bør gøre sig, inden man begynder at inddrage brugerne, og som det bedste af det hele ligger der simpelthen en guide til en proces, hvor man trin for trin kan føre sig selv eller sin organisation igennem en brugerdrevet proces fra forbedrelse til udførelse. Det kan for eksempel være at stille sig selv spørgsmål, om det egentlig giver mening at inddrage brugerne i den givne situation eller om, hvilke brugere det egentlig er, man vil have i tale. Roller handler om, hvilken rolle man som organisation gerne vil have sin bruger til at spille. Det kan være som ”extreme users”, som er folk, der er helt uvidende om organisationens tilbud, og aldrig har været der tidligere. Det kan også være som ”ambassadører/piloter”, som er tilknyttet biblioteket – eventuelt i forhold til et

Det er dog vigtigt at holde sig for øje, at man ikke blot benytter sig af brugerdrevet innovation, fordi ”det gør alle de andre også”. Det skal give mening, ellers skal man helt lade være.

projekt, og som både under projektet kan fungere som drivkraft med deres synsvinkler, og efterfølgende kan fungere som en slags ambassadører for biblioteket.

Behov for et forum

Noget af det, vi i projektgruppen fandt ud af undervejs i forløbet, var også, at der tilsyneladende er brug for et forum for biblioteksansatte, der har med brugerdrevent innovation at gøre. Mange føler, de står alene med det, og ved måske ikke helt, hvor de skal begynde, og hvor mange kræfter de skal lægge i det.

I april 2008 udførte projektgruppen derfor en camp på Hovedbiblioteket i Århus, hvor vi inviterede biblioteker fra hele landet til en dag i den brugerdrevne innovations tegn. Der var forskellige oplæg dagen igennem med forskellige tilgangsvinkler til emnet; der blev talt om alt lige fra LEGO Mindstorms til Personas fra Roskilde Bibliotekerne.

Udover oplæggene sluttede vi dagen af med et "village square", som blev lavet i samarbejde med konsulentgruppen Strong Bright Hearts fra Århus – her fik folk lov at komme frem med deres helt egne ideer eller overvejelser omkring brugerdrevet innovation, og de forskellige forslag blev derefter diskuteret i grupper. Med "de to fødders princip", nemlig at når man ikke følte passionen for at diskutere et emne længere, bevægede man sig simpelthen videre til en anden gruppe. Det var en stor succes, som udover idegenerering faktisk også gjorde, at folk begyndte at danne netværk på tværs af landet.

Alt i alt er det derfor tydeligt, at det kunne være rigtig godt med et forum for biblioteksansatte, hvor de simpelthen har mulighed for at diskutere alle disse ideer og tanker med hinanden – også på længere sigt. Samtidig undgår man også på den måde at opfinde den dybe tallerken flere gange, idet det på den måde kan gøres lettere at følge med i, hvad der sker rundt om på andre af landets biblioteker.

Brugerdrevet innovation er et modeord – men det er samtidig en vigtig faktor i enhver biblioteksansats hverdag. For hvis ikke vi har biblioteket for brugernes skyld, hvor er vi så henne?

Websitet brugbrugerne.dk

Er stedet for dig, som er biblioteksansat, og som gerne vil bruge dine brugere på den ene eller den anden måde til at gøre dit bibliotek bedre.

Websitet består både af overskuelig information om, hvad det egentlig vil sige at bruge brugerdrevet innovation, og masser af gode ideer til, hvordan du kan implementere det på netop dit bibliotek – det være sig stort eller småt.

Strategien og handlingsplan "Brug brugerne i biblioteket" er et af resultaterne af projektet "Brugerdreven innovation som udviklingskraft" – et projekt kørt af bibliotekerne i Herning, Århus og Roskilde med støtte fra Overbygningspuljen ved Styrelsen for Bibliotek og Medier.

Hvis du vil vide mere Kontakt projektleder **Line Frømann** Herning Bibliotekerne.

Body Storming er en af de anderledes ideer, der bliver beskrevet på www.brugbrugerne.dk

Til workshops udvikler man typisk produktet/service sammen med brugerne.

"Village square" på campen i Århus, hvor alle deltagerne fik lov at bringe deres egne ideer eller tanker på banen

Brugbrugeren Innovation - Windows Internet Explorer

https://www.brugbrugerne.dk/

Brugbrugeren Innovation

Brug brugerne i biblioteket

Sag Om Brugerdreven Innovation Om projektet Kontakt Hent strategier Læs mere

PROCES

VÆRKTØJER

ROLLER

Brugbrugerne er ...

... et værktøj for biblioteker, der ønsker at arbejde med brugerdrevet innovation. De brugerdrevne værktøjer kan bruges til at udvikle bedre og mere præcise services og tilbud med brugernes behov i centrum. Udover værktøjerne kan du også finde beskrivelser af processen og de nye roller, der opstår i et brugerinddragelsesforløb.

Under de enkelte beskrivelser finder du links og referencer til yderligere læsning

Copyright: Brug brugerne i biblioteket

Projekt Lib-guide – et samarbejde

Af Susanne Nielsen

Inden for de gymnasiale uddannelser, htx, htx og stx, har der længe været et ønske om et system, der har fælles-træk med både SWIM og UB-testen, men målrettet gymnasieelever. Ansvar for udviklingen af elevernes informationskompetence er en opgave, der ikke kan løses alene af bibliotekaren.

Susanne Nielsen
Bibliotekar
Holstebro Tekniske Skole
sni@holstebrots.dk

For at udvikle elevernes informationskompetence bedst muligt skal det bredes ud og integreres i såvel den faglige undervisning som i udviklingen af elevernes studiekompetence generelt. Biblioteksfunktionen skal med andre ord ind i uddannelserne.

Lib-guide er et forsøg på at skabe netop et sådant system til at udvikle informationskompetencer i undervisningen på de gymnasiale uddannelser. Både under idéudviklingen af systemet og efterfølgende har programgruppen "Nye Institutioner" bidraget med konsulentbistand og DEFF har bevilliget støtte til et afklaringsprojekt på én af de gymnasiale uddannelser: Htx på Holstebro Tekniske Gymnasium. Afklaringsprojektet foregik i perioden fra maj til november 2008, og skulle både afprøve og evaluere selve idéen og desuden teste relevant eksisterende software. I afklaringsprojektet medvirkede fire undervisere og to bibliotekarer.

Der blev i projektperioden udviklet en e-læringsplatform på adressen www.lib-guide.dk. Og på nuværende tidspunkt er der en del forløb og tests, der er udviklet af bibliotekarer og lærere. Lib-guide skal i bedste web 2.0-ånd fungere som en platform for videndeling for gymnasiebibliotekarer og undervisere ved at give adgang til det materiale, der bliver lagt ind, og give mulighed for at bruge, redigere og videreudvikle det.

Fungerer videndelingen?

Vores projekt viser, at den ene del af programmet, der fungerer som en platform for videndeling, allerede på nuværende tidspunkt ser ud til at styrke integrationen mellem bibliotekar og lærere om et fælles mål: styrkelse af elevernes informationskompetence. Gennem videndeling får man indblik i hinandens fagområder og bliver bedre til at formidle på tværs af faggrænser, og det kommer eleverne til gode f.eks. i vejledningen.

Vi tror på, at den videndeling, der sker ved at lærere og bibliotekarer tilføjer e-læringsforløb og genbruger dem på tværs af uddannelser og institutioner, er essensen i Lib-guide, og skal udbygges. Det er derfor meget vigtigt, at det er nemt at lægge materiale ind og genbruge andres materialer. Vi konkluderer derfor, at vores erfaring med anvendelse af web 2.0 til deling af undervisningsmateriale inden for informations-søgning er absolut positiv. Der har været interesse for produktet, og vi har formået at opbygge tilstrækkelig funktionalitet på sitet til, at det har været relevant at teste og evaluere projektet.

Hvordan fungerer Lib-guide i klasseværelset?

En underviser og en bibliotekar har afprøvet Lib-guide på fem 1. års htx. klasser á 30 elever. Undervisningen blev indledt af et oplæg fra bibliotekaren på 20 min. Derefter et e-læringsforløb på ca. 30 min. og i de sidste 10 min. var der opsamling på både spørgsmål til forløbet, opsummering af oplægget og elevernes evaluering af Lib-guide.

Alle fem klasser blev undervist i løbet af en uge og både selve programmet, oplægget og forløbet blev løbende tilrettet. De første to klasser havde tre forskellige forløb, hvorefter vi ved den tredje klasse prøvede med samme forløb til alle. Det fortsatte vi med efterfølgende, da det gav mulighed for konkurrence med sidemanden om at løse testen. Ligeledes gav det mulighed for diskussion om, hvorfor svarene var rigtige eller forkerte. En meget udviklende dialog.

Nogle af elevernes evalueringer kom bag på os. Lib-guide er endnu en betaversion og med mange mangler. Det skyldes både manglende tid, penge og viden om, hvordan vi laver et fancy design og features. High-score funktionen er heller ikke helt klar endnu. Men eleverne ønskede

faktisk ikke det "fancy". De synes, det var rart, at designet var minimalistisk, da det virkede nemt at bruge og mere reelt og seriøst.

I vores projektbeskrivelse var vi overbeviste om, at Lib-guide skulle kunne konkurrere med computerspil i design og funktion, men på baggrund af vores lille empiriske grundlag er vi kommet i tvivl om, hvor meget vi skal inddrage computerspil i Lib-guide.

Eleverne ville gerne have at vide, hvorfor de svarede forkert på spørgsmålene og hvorfor et andet svar var korrekt. De ville også gerne have en high-score på, så de på den måde bedre kunne konkurrere med hinanden. Elevernes overordnede vurdering var, at de synes de fik noget ud af undervisningsforløbet og at det var en anderledes måde at lære på.

Vores tests af sitet og samarbejde med fagfolk inden for undervisnings-, biblioteks- og e-learning-verdenen har været medvirkende til at forme platformen. Noget af det mest positive har været, at fem klasser har gennemført et forløb og en test uden nævneværdige problemer og med udbytte af undervisningen.

Det er vores vurdering, at web 2.0 er en tidssvarende indgangsvinkel til at få skabt store mængder af brugbart materiale. Det sætter store krav til en enkel og effektiv brug af sitet for lærere og bibliotekarer.

Sundin¹ har undersøgt 31 webbaserede vejledninger i informationskompetence og formulerer: "En udfordring for fremtidige udviklere af vejledninger i informationskompetence – som for internetbaserede bibliotekstjenester i øvrigt – er

¹ Sundin, Olof (2006). Informationskompetence, ikt og bibliotekarens professionelle ekspertise. I: Trine Schreiber og Hans Elbeshausen (red.): Bibliotekarerne. En profession i et felt af viden, kommunikation og teknologi (s. 91). Frederiksberg: Samfundslitteratur

derfor, hvordan man kan skabe en kontekstuel fleksibilitet.”

Det er lige præcis den mulighed Lib-guide giver ved at være en fri tilgængelig værktøjskasse, som kan fyldes med værktøj af lærer og bibliotekar i fællesskab med det formål, at eleverne skal lære at bruge værktøjet i værktøjskassen for at lære.

Om platformen har potentiale til at blive ”rigtig” web 2.0, er endnu for tidligt at sige. Det er betinget af, at der kommer mere brugbart materiale ind. Der er ingen tvivl om, at projektet vil vokse meget, hvis videreudviklingen skete i et projekt i stil med dette, men med et større omfang.

Hvad er der sket efter afslutningen af afklaringsprojektet?

Der er sket en del på Lib-guide siden afklaringsprojektet blev afsluttet november 2008. Den er testet af på både htx, hhx og stx og der har været mange positive tilkendegivelser. En af de positive tilkendegivelser er fra lærerside: at Lib-guide hjælper med at strukturere undervisning; det negative kan så være, at den kan fjerne lidt af det impulsive i undervisningen.

Der blev også udarbejdet en mastermodulopgave, hvis formål var at undersøge om e-læringsplatformen Lib-Guide kunne bruges som værktøj til at fremme samarbejdet mellem bibliotekar og lærere om udvikling af elevernes informationskompetence. Opgaven byggede på projektansøgningen og afrapporteringen af afklaringsprojektet Lib-guide og en case, hvor der blev samarbejdet med to danskere fra henholdsvis stx og htx om at udvikle et undervisningsforløb i Lib-guide. Efter forløbet bliver eleverne bedt om at vurdere Lib-guide og undervisningsforløbet i et spør-

Case

Bibliotekar og dansk lærer aftaler i fællesskab et forløb med udgangspunkt i et forfatterportræt, hvor eleverne skal finde og anvende informationskilder til opbygning af faglig viden om et afgrænset emne.

Forløbet bygges op af:

- En introduktion til det faglige emne og til kildesøgning i klassen.
- Eleverne arbejder parvis med kildesøgning i det tilrettelagte forløb i Lib-guide
- Opsamling i klassen med gennemgang af de kilder, som eleverne har lagt ind i en mappe med en kommenterende begrundelse for valget.

geskema med åbne spørgsmål. Bibliotekaren interviewer læreren.

Vi kan se, at der fra projektansøgningen til afrapportering af afklaringsprojektet med e-læringsplatformen www.lib-guide.dk, er sket en udvikling af det teoretiske grundlag på baggrund af det praktiske udviklingsarbejde.

I ansøgningen bygges der på Carol Kulthaus teori om informationskompetence, som placerer sig i den procesorienterede forståelse. I afrapporteringen bygger afklaringsprojektet på en kommunikativ-orienteret forståelse.

I overstående case er der tale om en kommunikativt orienteret proces med lærer- og bibliotekarsamarbejde og med en kombination af det fag- og informations-specifikke. Det samarbejde har omfattet brugen af Lib-guide som et redskab til udvikling af elevernes informationskompetence. Man kan konkludere i forhold til casen, at Lib-guide har medieret samarbejdet mellem lærer og bibliotekar.

Hovedparten af eleverne er tilfredse med Lib-guide, men der er dog en del ankepunkter. Enkelte af eleverne havde ret hård kritik: de havde svært ved at se, hvad de skulle bruge Lib-guide til og hvad de har fået ud af forløbet. Hvis eleverne kom med ind som aktive bidragsydere til det faglige materiale, som bruges i undervisningen, kunne disse ankepunkter måske elimineres. Resultatet bliver et klart slutprodukt, og som den ene lærer sagde: Eleverne skal opleve det, de laver, som vigtigt for at være motiverede. Et klart slutprodukt, en del af motivationen, er at få et mål.

Arbejdet med casen har været et frugtbart forløb, fordi Lib-guide kan bruges som et konkret værktøj, som lærer og bibliotekar i fællesskab kan fylde indhold i; et værktøj til videndeling og mere målrettet undervisning. Det har betydet et mere fagligt intenst samarbejde, hvor læreren kommer med sin viden om faget og en forestilling om, hvad der fagligt kan komme ud af et fælles forløb og hvordan det kan tilrettelægges, og bibliotekaren kommer med sin viden om, hvordan man søger og vurderer materialer. Efter forløbet blev der lavet en reflekterende observation i form af interview og dialog, og der var meget at bygge videre på.

I drøftelsen, af hvorvidt undervisning i informationsøgning kan foregå afhængigt eller uafhængigt af fag, er det tydeligt, at udvikling af informationskompetence og opbygning af viden må kombineres. Derfor er det vigtigt, at både lærer og bibliotekar er indstillet på at indgå i dialog om undervisningen

I forhold til om platformen Lib-guide kan stå alene eller ej, er det både lærernes og bibliotekarenes oplevelse, at den skal sættes ind i en sammenhæng med god dialog, altså ikke kun e-learning, men blended learning.

En videreudvikling af en e-læringsplatform som Lib-guide kan blive et værdifuldt værktøj for de gymnasiale uddannelser.

Lib-guide skal i bedste web 2.0-ånd fungere som en platform for videndeling for gymnasiebibliotekarer og undervisere ved at give adgang til det materiale, der bliver lagt ind, og give mulighed for at bruge, redigere og videreudvikle det

Informationskompetence®

– nyt begreb og nye muligheder eller allerede forældet?

– for bibliotekarer eller for alle?

Af Bent Schou og Mai Aggerbeck

Under overskriften *Informationskompetence; en nødvendig kompetence for alle i vidensamfundet* dannede Tietgenskolen den 22. april 2009 rammen om et seminar arrangeret af DEFF programområdet Nye Institutioner i samarbejde med VidenDanmark, som er et netværk for videnprofessionelle. En række aktører inden for bibliotek, forskning, uddannelse og praksis præsenterede teorier, redskaber og praktiske metoder til at implementere informationskompetence i arbejdet med viden i uddannelse og i praksis/virksomheder.

Bent Schou
Leder af VidenDanmark, netværk
for videnprofessionelle

Mai Aggerbeck
VIA UC, campus Holstebro,
Formand for DEFF programområdet Nye
Institutioner
MAI@VIAUC.DK

Informationskompetencebegrebet belyst i en samfundsmæssig ramme afspejler et behov i tiden – ønsket er nemlig udsprunget af praksis. Det har sin baggrund i en workshop for bibliotekarer, undervisere og ledelse inden for UVM området i oktober måned, hvor temaet var ”*Tidens udfordringer – nye roller og relationer for bibliotek og uddannelse*”.

Seminaret er en konkret udmøntning af et nyt og spændende samarbejde mellem DEFF programområdet Nye Institutioner og VidenDanmark. Et samarbejde, der blandt andet er forankret i en fælles interesse i de mange udfordringer og muligheder vidensamfundet stiller bibliotek, uddannelse og praksis overfor; herunder informationskompetence, som er et af Nye Institutioners indsatsområder. Implementering af arbejdet med informationskompetence skal tænkes ind mange steder i arbejdslivet, da det også handler om at kunne generere bedre viden, skabe beslutninger på et mere kvalificeret grundlag og begå færre fejl. Det kan betyde nye muligheder, men også nye udfordringer for samarbejdet mellem bibliotek, uddannelse og praksis.

Seminaret stillede skarpt på spørgsmålet om informationskompetencer: Hvad kan og skal begrebet informationskompetence indeholde? Hvordan står det til med informationskompetencerne i vores uddannelser og virksomheder? Hvordan kan vi løfte og udvikle informationskompetencerne i praksis – det vil sige i institutioner og i virksomheder?

Ud over 54 engagerede deltagere, som diskuterede engageret og aktivt, bød seminaret på fem spændende indlægsholdere.

Trine Schreiber, lektor og fil. dr., fra Danmarks Biblioteksskole lagde en god bund under diskussionen på seminaret ved at fortælle om udviklingen i begrebet informationskompetence. Trine gav endvidere et godt bud på, hvad informationskompetencerne rummer og pointerede samtidig, at der er tale om et dynamisk begreb, hvor kompetenceindholdet hele tiden vil forandre sig. Man bør i fremtiden ikke tale om informationskompetence, men informationskompetencer.

Karen Frederiksen projektleder, ph.d. præsenterede et enestående forskningsprojekt om arbejdspladslæring, hvor 38 ergoterapeut- og

fysioterapeuter havde gennemgået et mentorstøttet uddannelsesforløb med fokus på at kvalificere og effektivisere arbejdet med viden. Efteruddannelsen var understøttet af e-læring og var meget nært knyttet til deltagernes praktiske hverdag. De fagprofessionelle sundhedsmedarbejdere mødes med krav om, at deres behandling skal baseres på et evidensbaseret grundlag. Projektets resultater har vist, at implementering af arbejdet med informationskompetence på arbejdsstedet på længere sigt kan påvirke den måde, arbejdet organiseres på.

Camilla Mohring lektor, ph.d. studerende – også fra Danmarks Biblioteksskole - stillede spørgsmålstegn ved, om informationskompetence kan ses som en ”generisk” kompetence, det vil sige som en kompetence, der kan indlæres uafhængigt af tid og sted. Konteksten er for vigtig, mener Camilla, og illustrerede dette med eksempler fra sine undersøgelser af salgsmedarbejders informationsadfærd i DSB S-tog.

Fra rådgivningsfirmaet COWI fortalte HR chef Allan Kirkfelt om, hvordan man havde organiseret arbejdet med viden og information.

Informationskompetence kan indholdsbestemmes som

At søge information

På baggrund af

At evaluere –

1. kontekst

At anvende –

2. overordnede videnskrap

At formidle –

3. anvendte medier

Implementering af arbejdet med informationskompetence skal tænkes ind mange steder i arbejdslivet, da det også handler om at kunne generere bedre viden, skabe beslutninger på et mere kvalificeret grundlag og begå færre fejl. Det kan betyde nye muligheder, men også nye udfordringer for samarbejdet mellem bibliotek, uddannelse og praksis.

Trods en meget bevidst indsats i forhold til de for COWI så vigtige informations- og videnressourcer, har man ikke taget konkrete initiativer i forhold til medarbejdernes informationskompetencer. Der hersker dog ingen tvivl om, at organisationer, der ikke er opmærksomme på, hvordan man tilegner, behersker, udnytter og videreudvikler viden, vil klare sig mindre godt i fremtiden.

Claus Holm, prodekan på Danmarks Pædagogiske Universitetsskole understregede de interessekonflikter, der kan være mellem medarbejdernes og ledelsens syn på information og viden. For medarbejderne er perspektivet egen udvikling, mens ledelsen naturligt vil søge at sikre information og viden som en del af organisationens fælles ressourcer.

Seminaret blev gennemført efter VidenDanmarks model for seminar 2.0. Alle deltagere var nogle dage inden seminaret inviteret ind i en internetbaseret samarbejdsplatform, hvor der før, under og efter seminaret kunne udveksles synspunkter – og hentes information. Her blev også lagt oplægsholdernes præsentationer – og korte videoklip med resumeer af deres indlæg.

**ALLE KAN SE DOKUMENTATIONEN
(VIDEO OG SLIDES) PÅ:**

**[WWW.VIDENDANMARK.DK/
22-4-INFOKOMPETENCE.429.0.HTML](http://WWW.VIDENDANMARK.DK/22-4-INFOKOMPETENCE.429.0.HTML)**

GOD FORNØJELSE

Hvordan er de nye studenter?

Af Marianne Zibrandtsen

Gymnasireformen af 2005 har ændret den danske gymnasieskole en hel del; nye kursusforløb og fag er lagt ind og vægten mellem fagene er forskubbet. Hvad betyder det for de studenter, der udklækkes?

Marianne Zibrandtsen
Rektor
Aurehøj Gymnasium
mz@arehoej.dk

Lige om lidt er det 2. reformkuld, der hujende og grissende kører rundt og fejrer sig selv i byerne – hvilke forventninger har de til deres biblioteker, når de efter sommerferien myldrer videre på de videregående uddannelser? Og hvilke udfordringer stiller gymnasieeleverne, som er undervejs i forløbet, bibliotekerne overfor? Og hvad med lærerne? Hvad betyder de ændrede vilkår i gymnasieskolen for lærernes behov for information, inspiration og assistance i biblioteket?

Baggrunden for gymnasireformen var bl.a. et ønske om at forny det dannelsesbegreb, vi har i Danmark. Almen dannelse var lige så stille gået hen og blevet især humanistisk dannelse, viden om de nyeste forfatterskaber, kulturpersoner og værdidebatter. Indsigt i naturvidenskab og samfundsvidenskab derimod talte ikke. Men politikerne var meget optaget af, at der er et stort behov i demokratiet for, at medborgere kan gennemskue statistikker og naturvidenskabelige argumenter: Er Bjørn Lomborg genial eller en smart svindler? Hvem kan gennemskue hans metoder? Kompetencer på tværs af traditionelle fagområder var en anden udfordring, for hvad hjælper det, at man er specialist på ét område, men helt uvidende i nabovidenskaberne. ”Fag” er ikke skabt af Gud, men er bare vores måde at organisere viden på. Ordet indikerer netop, at et fag er et udsnit, ét udblik til hele den samlede vidensmængde – ligesom et vinduesfag er ét kig ud på virkeligheden. Så fag kan fint samarbejde

og tilsammen bidrage til, at der hos eleverne dannes en større og bedre sammenhængende viden. Fra elevorganisationerne, som deltog i det forberedende arbejde med gymnasireformen, kom opfordringen om at gøre mere ud af progressionen gennem de tre gymnasieår: ikke bare mere af det samme hele tiden, som de udtrykte det. Uddannelsesforskerne kaldte ambitionen ”fra elev til studerende”; men hvordan er det nu, man gør dem til det?

Det samlede kompleks af fag og timer er et svar, men især de indlagte krav om metafaglighed har som formål haft at gøre eleverne mere studieforberedte. Det nye ”fag”, almen studieforberedelse (AT), som er samarbejdsprojekter i 10 % af elevens samlede undervisningstid på tværs af fag og fakulteter, skal især bidrage til denne metafaglighed. Et AT-projekt om fx ”renæssancen” kan oplagt tjene til, at eleverne opdager, hvor fint fagenes indsigter supplerer den samlede viden om et sådant aksetidspunkt i historien, ”forestillinger om helte”, ”sekularisering”, ”darwinisme” er eksempler på andre gode AT-emner. Det er meningen, at eleverne gennem disse projektføløb dels selvfølger lærer noget om emnerne, dels – og faktisk vigtigere – lærer noget om fagenes metoder og sandhedsbegreber. I yderste konsekvens åbnes der faktisk for en introduktion til den videnskabsteori, der ligger bag fagene. Det har været en stor udfordring – for både lærere og elever. Det er helt tydeligt,

at lærerne er forskelligt klædt på til at varetage denne opgave. Der blev pludselig stor efterspørgsel på filosofilærere, som har et meget bevidst forhold til videnskabsteori; det har også vist sig, at de yngre lærere på deres studier oftere har haft kurser i videnskabsteori end de ældre lærere. Så her er et felt, hvor bibliotekets hjælpsomhed kommer på prøve!

Den afsluttende eksamen i faget AT (almen studieforberedelse) er en synopseeksamen, hvis tema udmeldes fra Undervisningsministeriet i januar. Årets tema er ”Rejser, oplevelser, opdagelser og ny viden”. Sidste års tema var ”Varsler og forudsigelser”. Undervisningsministeriet udgiver en cd-rom (som hver elev får udleveret) med temaet og en lang inspirationsrække (den kan findes på ministeriets hjemmeside). Hver elev skal vælge sin egen vinkel på temaet, som skal understøttes af to fag fra to forskellige fakulteter. Skolen vælger to vejledere, som eleven kan konsultere, mens synopsen bliver til. Ved eksamen eksaminerer den ene af disse vejledere, mens ministeriet beskikker en censor i det andet fag. Det er en helt ny konstruktion i gymnasiet, at to lærere med forskellige fag skal mødes ved eksamensbordet. Afgørende for vurderingen af elevens præstation er elevens bevidste præsentation af de metoder, der er på spil i de to fag, eleven har arbejdet med. Og en vægtig del af denne bevidsthed bliver det også, om eleven kan vurdere sine egne kilders validitet og autencitet.

”Fag” er ikke skabt af Gud, men er bare vores måde at organisere viden på. Ordet indikerer netop, at et fag er et udsnit, ét udblik til hele den samlede vidensmængde – ligesom et vinduesfag er ét kig ud på virkeligheden.

Det er meningen, at eleverne gennem disse projektforsløb dels selvfølger lærer noget om emnerne, dels – og faktisk vigtigere – lærer noget om fagernes metoder og sandhedsbegreber. I yderste konsekvens åbnes der faktisk for en introduktion til den videnskabsteori, der ligger bag fagene.

Det er eleverne endnu ikke særligt dygtige til. Og det bliver måske den allervigtigste opgave for både lærere og bibliotekarer at herse med eleverne på dette felt! Alt for ofte finder eleven ukritisk nemme kilder på nettet og når langt med at arbejde med dem, inden hun bliver klar over, at kilden måske overhovedet ikke dur! Vi må i fællesskab give dem nogle bedre færdselsregler til nettet og sikre os, at deres kritiske sans udvikles langt mere end i dag. Det er for nemt, bare at Google sig frem!

Der er stadig meget skriftligt arbejde i gymnasiet; i 1. eller 2. g skriver eleverne dansk/historieopgave, i 3. g studieretningsprojekter, som igen skal skrives på tværs af fag og fakulteter. Desuden skal der stadig afleveres en lang række danske stile. Konceptet for den danske stil er ændret med reformen, så eleven skal vælge at skrive indenfor en af de tre genrer: essay, kronik eller litterær artikel. Genrekravene arbejdes der naturligvis temmelig intensivt med i alle tre år, men ikke desto mindre er det noget, eleverne (og deres forældre!) spørger meget til! Engelsk og samfundsfag er de store vinderfag i reformen og næsten halvdelen af landets elever vælger disse fag på A-niveau. Det betyder rigtig mange timer i fagene og mange skriftlige opgaver, der skal afleveres i begge fag hen over alle tre år.

Parallelt med gymnasireformens tilblivelse blev der udviklet et multifunktionelt it-værktøj ("Lectio"), som kan servicere alle de nye krav. Her ligger elevernes skema med links til lektier og ofte til lektiens tekst. Her afleverer eleven sine skriftlige opgaver; læreren retter så elektronisk og returnerer opgaven til eleven. Hele klassens årsplan og pensum ligger i systemet, fravær og karakterer, e-post med kollektive og individuelle beskeder er en del af systemet. Også lærerne kommunikerer i systemet, kan se hinandens timer og engagementer og bytte timer om ønsket. Systemet har betydet en helt ny åbenhed omkring

alt det, der foregår i skolen. Hverken elever eller lærere kan gemme sig, skjule, hvad de laver - eller forsømme områder. I de store opgaveperioder kommunikerer vejlederlæreren med sine opgaveskrivende elever i systemet, sender gode links og inspiration til eleven i processen og kommenterer elevens egne fund. Det er en stor gave med et sådant system til gymnasiet – og en stor udfordring! Det gælder om at klæde lærerne på til at kunne gebærde sig på nettet, sikre sig at de kender til de gode kilder. Biblioteket har en kæmperolle at spille her!

Af hensyn til de svageste elever er der indført mulighed for vejledning undervejs i skriveprocessen med den store, skriftlige opgave i 3.g. Som så ofte før, når den slags indføres af velmenende politikere, resulterer det i, at det er de stærke elever, der udnytter muligheden og får mest ud af den! Elevorganisationerne har prøvet at indføre mentorer eller kammeratvejledere, der kan erstatte de stærke forældre, de stærke elever ofte har til at hjælpe sig – men som jeg ser det, er det en oplagt opgave for biblioteket. Eleverne kan ligefrem have brug for læsepladser på biblioteket med den ro, rummet giver og den anderledeshed, biblioteket kan tilbyde til forskel fra elevernes hjem, hvor ikke alle har gode faciliteter at arbejde i.

Gymnasireformen har også medført en række nye eksamensformer, som stiller særlige krav. Alle elever vil blive udsat for mundtlig eksamen med 24 timers forberedelse; igen er der her risiko for, at de stærke elever med stor forældreopbakning allerede inden de har trukket deres spørgsmål er et hestehoved foran kammeraterne! Og igen – her kan bibliotekerne gøre en forskel!

Reformelevne har, som det vel er fremgået, nok at gøre! Vi har oplevet mere stressede elever i gymnasiet end nogensinde før! Man skal ikke ignorere, at ungdomskulturen er meget konkurrenceminded og at ambitionerne bestemt ikke fejler noget. Hver elev har sit individuelle

projekt, sine drømme og fremtidsvisioner – og de arbejder benhårdt på, at det skal lykkes. Alle karakterer er fx til forhandling, synes eleverne, lærerne bestormes for bedre karakterer og lykkes det ikke, så klager eleven. Ofte klager forældrene også og glemmer helt, at deres barn undervejs fyldte 18 år og dermed fik sin egen myndighed. Klagende forældre følger i disse år eleverne helt ind på universiteterne, hvor de som såkaldte "helikopterforældre" svæver over uddannelsesstederne, klar til at fire sig ned og hjælpe, hvis nogen gør deres børn fortræd. Klager fylder mere og mere på et rektorskrivebord, og klageprocedurer er et must for rektors egen overlevelse.

Blev de så mere studieforberedte? Både ja og nej. Komplexiteten i studentereksamen burde bidrage til større refleksion, men den stramme tilrettelæggelse, den totalt skemalagte hverdag og afleveringskalender trækker den anden vej. Der er stadig meget kuvøse over gymnasiet, sondeer-næring, ilttilførsel og hyppige bleskift. Vi nurser dem – og dermed kan det blive en dramatisk oplevelse pludselig at være blevet studerende på en videregående uddannelse, som efter årtiers nedskæringer måske kun kan tilbyde 6 – 7 timers ugentlig undervisning. Elevens reaktion vil – ikke så underligt – være, at der er god plads til et studenterejob. Selvom alle vi, der arbejder med uddannelse ved, at det er der overhovedet ikke. De har jo mindst lige så travlt, som de havde i gymnasiet – de skal bare selv finde ud af med hvad. Det har vi ikke lært dem i den hektiske og ambitiøse danske gymnasieskole efter reformen.

Vi må i fællesskab give dem nogle bedre færdselsregler til nettet og sikre os, at deres kritiske sans udvikles langt mere end i dag. Det er for nemt, bare at Google sig frem!

Informationskompetence integreret i curriculum

Af Mette Bønløkke, Anne-Kirstine Kristensen, Else Kobow og Anne Trangbæk

Sygeplejerskeuddannelsen er, som de øvrige mellemlange videregående uddannelser, underlagt kravet om professions- og udviklingsbaseret samt forskningstilknudning.

Mette Bønløkke
Studiekoordinator, lektor, MPH
VIA University College
Mail mebo@viauc.dk

Else Kobow
elko@viauc.dk

Anne Trangbæk
casa@oncable.dk.

Anne-Kirstine Kristensen
akri@viauc.dk

Uddannelsen skal bl.a. være funderet på den nyeste viden fra national og international forskning. En professionsbachelor i sygepleje skal foruden at kunne varetage uddannelsens kliniske kompetencer kunne "søge, sortere og vurdere viden om generelle og specifikke sygeplejefaglige problemstillinger samt analysere og fortolke disse med anvendelse af national og international viden". Her henvises bl.a. til international faglitteratur og forskningsresultater på engelsk. Ovenstående kompetencer skal de studerende anvende i forbindelse med, at de skal udvikle sygepleje, hvor de samtidig demonstrerer grundlæggende akademiske arbejdsmetoder. Dette stiller krav til de studerendes informationskompetence. Informationskompetence kan defineres som:

To be information literate, a person must be able to recognize when information is needed and have the ability to locate, evaluate, and use effectively the needed information. (American Library Association Presidential Committee on Information Literacy. 1989).

Definitionen omhandler således 4 trin: at identificere, når der er brug for viden, at finde frem til og dernæst forholde sig kritisk til relevant viden og til sidst anvende den. Der findes andre definitioner på informationskompetence. Disse udspecificerer de fire trin i yderligere trin. Vi har oplevet, at ovenstående definition fungerer som redskab til at skelne processerne, de studerende

skal lære. Derfor har vi valgt at fortsætte med at anvende denne definition.

Informationskompetence er ikke så enkel at tilegne sig (1). I et projektsamarbejde mellem Sygeplejerskeuddannelsen i Silkeborg og Regionshospitalet Silkeborg undersøgte vi, hvad studerende og kliniske vejledere oplevede i forbindelse med en intervention, der indbefattede informationskompetence. Interventionen var en opgave, de studerende skulle udarbejde på 6. semester i forbindelse med deres uddannelse i klinisk praksis. Opgaven drejede sig om at udvikle sygeplejerskepraksis. De skulle bearbejde en relevant klinisk problemstilling, som udsprang af det daglige arbejde. I kriterierne til opgaven lå krav om vejledning og informationssøgning.

Før vi startede projektet, havde vi en antagelse om, at når de studerende på deres 4. semester havde deltaget i 1 uges informationssøgning med tæt vejledning, samt havde anvendt informationssøgning i udarbejdelse af deres 2. eksterne prøve på 5. semester, ville det være muligt i nogen grad at blive informationskompetent gennem interventionen på 6. Semester. Resultaterne viste dog, at der på trods af vejledning fra både klinisk vejleder, bibliotekar og underviser var problemer i alle 4 trin af informationskompetencen (2). Derudover gav de studerende udtryk for, at det var vigtigt at komme i gang med at lære at søge, så tidligt som muligt i uddannelsen, og at vejledning var helt uundværlig fra både underviser og bibliotekar.

I forarbejdet til projektet stødte vi på undersøgelser, der undersøgte og anbefalede, at bibliotekaren inddrages mere i undervisningen, og at underviserne skal have en høj grad af informationskompetence (3). Der findes begrundede antagelser om, at kompetencedifferentieret teamteaching med udnyttelse af de forskellige kompetencer og ressourcer hos bibliotekar og undervisere er befordrende, når informationssøgning skal læres. Desuden viser undersøgelser, at udvikling af informationskompetence skal være integreret i curriculum (1, 4-5). Disse tanker stemmer godt overens med vores egne erfaringer bl.a. fra undervisningsforløbet på 4. semester og vejledning til opgaveskrivning (6).

Med resultaterne fra projektet og den viden, vi har hentet fra nationale og internationale undersøgelser om udvikling af informationskompetence, er vi gået i gang med at beskrive og samtidig implementere udvikling af de studerendes informationskompetence i den nye sygeplejerskeuddannelse. Uddannelsens indhold er beskrevet i en national studieordning som bilag til bekendtgørelsen. Der er 14 moduler med konkretiseret læringsudbytte. Læringsudbyttet i hvert modul omhandler såvel kliniske som akademiske kompetencer. Hvert modul afsluttes med en prøve.

Den ovenstående definition på informationskompetence dannede baggrund for vores projekt, og i løbet af projektet blev vi mere og mere bevidste om, hvor vigtige alle 4 trin er, og hvor

Undersøgelser viser, at ikke alle undervisere besidder informationskompetence (9,10). En svensk undersøgelse konkluderer, at underviserne ser informationskompetence som et redskab, ikke som en integreret del af de studerendes læring.

Men hvad betyder det konkret? Vi forstår det således: Skal informationskompetence integreres i curriculum betyder det, at bibliotekaren får udvidet sit arbejdsområde og må bruge langt mere tid med pædagogisk arbejde som facilitator og vejleder end den traditionelle introduktion til databaser og vejledning i konkrete søgninger på biblioteket.

vigtigt det er at fokusere på dem enkeltvis og samlet, når informationskompetence skal læres. Denne artikel har fokus på, hvorledes informationskompetencebegrebet gøres meningsfuldt for de studerende, refleksioner over undervisernes informationskompetence, overvejelser vedrørende kompetencedifferentieret undervisning samt progression i udvikling af informationskompetence.

En meningsfuld kompetence

Vores undersøgelse viste, at de studerendes forudsætninger for interventionen var dårlige på trods af, at der havde været fokus på søgefærdigheder flere gange i løbet af uddannelsen bl.a. en hel uge i 4. semester i tilknytning til en obligatorisk opgave. De var blevet introduceret til og undervist i brugen af databaser i mindre grupper. De var blevet vejledt i, hvordan man søger, og de var blevet opfordret til at søge hjælp hos bibliotekaren i deres søgninger (2,6). Noget måtte vi have grebet forkert an.

Et spørgsmål, vi har stillet os, i denne sammenhæng, er: har det været meningsfuldt for de studerende? Noget tyder på, at det ikke har været det. Vores undersøgelse viste, at interventionen blev oplevet som meningsfuld, men at det først var nu, de studerende rigtig kunne se nytten af informationssøgning. De oplevede, at det var nødvendigt at søge nyeste viden til at belyse deres kliniske problemstillinger. De var meget bevidste om, at en evidensbaseret praksis er et krav i nutidens sundhedsvæsen, og at interventionen var med til at give dem redskaber til det (2).

Adskillige undersøgelser påpeger, at informationskompetence bør integreres i curriculum. Disse anbefalinger levede vi op til bl.a. ved at knytte undervisningen i informationskompetence til opgaver (4,7). Det er ikke nok kun at fokusere på at udvikle informationskompetence i enkelte områder af uddannelsen, det skal understøttes generelt gennem hele uddannelsen (5,7). Færdigheder lært mistes hurtigt, hvis de ikke vedligeholdes (5,7). Dette har vi måttet sande. I den modulopbyggede uddannelse har vi derfor til hensigt i langt højere grad og langt hyppigere at inddrage informationskompetence i undervisning og opgaver – altså løbende i de enkelte moduler.

Vi begynder så tidligt som muligt, hvilket vi har vurderet er i modul 3. I modul 1 og 2 har de studerende dog fået en kort introduktion til søgning, men kun som introduktion til biblioteket som fysisk rum, bibliotekets database og internet-

sider. Derudover er de introduceret til 'Litteratursøgningens hvad, hvor og hvordan' som guider til, at man før en hvilken som helst søgning efter viden altid bør gøre sig overvejelser over, hvad ved jeg på forhånd, hvad har jeg brug for at vide, hvor finder jeg det, og hvordan gør jeg for at finde det (8). Vi forsøgte faktisk at starte på modul 1, men det viste sig, at der var for mange ting på banen for de studerende – som nye i studiet – til, at de også kunne kapere en mere omfattende informationssøgning.

Foruden at knytte det til opgaver, har vi lagt vægt på, at underviserne i vejledning interesserer sig for de studerendes søgninger fra formulering af søgeord til anvendelse af søgeresultater. Ved at lade søgning indgå i kriterier og vægte det i vejledningen bliver det ikke et vedhæng, de studerende selv må finde ud af, men en integreret del af de studerendes læreproces. I den eksterne prøve på modul 3 indgår de studerendes søgning i bedømmelsen. Måske er det ikke det, der i første omgang giver mening for de studerende, men det er en kompetence, der synliggøres og indgår i vurderingen af deres opgaver. Det er noget de studerende kan se anvendes, og noget de får støtte til at lære.

Underviseres forudsætninger

Det var meget tydeligt i vores undersøgelse, at de studerende havde brug for vejledning og støtte til alle 4 trin i informationskompetence (2). At give dem denne støtte kræver, at man som underviser har kompetencerne selv. Når de studerende oplever, at deres viden ikke slår til, skal underviserne støtte dem i at igangsætte søgninger efter relevant viden fra relevante materialer. De skal selv være gode til at konstruere søgeord ud fra undersøgelsesspørgsmål og kombinere disse søgeord. De skal kunne drøfte relevans af søgeresultater og evaluere deres kvalitet med de studerende. Sidst men ikke mindst skal de støtte de studerende i at anvende søgeresultaterne. Vores undersøgelse viste, at der er behov for støtte til alt dette og ikke mindst til at anvende resultaterne. Det kan være svært for de studerende at forholde sig til den identificerede viden og overskue, hvordan den bedst kan anvendes i en opgave – er det f.eks. som data eller bedre egnet til diskussionen? Definitionen kan være en hjælp til uddannelsesinstitutionens undervisere, som således får en ensartet tilgang til begrebet informationskompetence.

Undersøgelser viser, at ikke alle undervisere besidder informationskompetence (9,10). En

svensk undersøgelse konkluderer, at underviserne ser informationskompetence som et redskab, ikke som en integreret del af de studerendes læring. De føler sig derfor ikke ansvarlige for, at de studerende lærer det (9). Vi har drøftet dette lokalt, og noget tyder på, at undervisere har større eller mindre erfaring med at jonglere og kombinere fagspecifikke søgeord. Jo mere erfaring jo større sikkerhed i vejledningen. Vi planlægger yderligere at undersøge undervisernes rolle og oplevelser i vejledning til informationskompetence i forbindelse med et projekt, vi iværksætter i efteråret 2009 om betydningen af undervisningsrettet lægges af informationskompetence i den modulopbyggede uddannelse.

Kompetencedifferentieret undervisning

Som tidligere nævnt, fik de studerende i interventionen ikke det forventede udbytte af vejledning fra bibliotekar og underviser. Vejledningen foregik enten hos bibliotekar eller underviser. Vi henviste til hinanden afhængig af hvilke problemer, de studerende kom med. Der tales om, at det er nødvendigt, at bibliotekaren kommer ud i undervisningsrummet, og at underviserne samarbejder tættere med bibliotekaren (3,5). Det er ikke lykkedes os at finde undersøgelser, der konkretiserer dette yderligere.

Barnard beskriver ud fra Burnes, at det der skal til er:

Curricula that simultaneously highlight a process orientation to teaching, a learner-centered view of learning, and increased emphasis on the pedagogical implications of students' perceptions (7).

Men hvad betyder det konkret? Vi forstår det således: Skal informationskompetence integreres i curriculum betyder det, at bibliotekaren får udvidet sit arbejdsområde og må bruge langt mere tid med pædagogisk arbejde som facilitator og vejleder end den traditionelle introduktion til databaser og vejledning i konkrete søgninger på biblioteket. Det betyder, at bibliotekaren skal integreres mere i vejledning i alle trin af informationskompetence. Men er det realistisk? Bibliotekartimer pr. studerende er forsvindende lille. På vores uddannelse har vi én bibliotekar og ofte tre undervisere, når der i gruppearbejde har været fokus på informationskompetence i de studerendes opgaver og projekter. Det har været

Med udgangspunkt i de 4 trin i informationskompetence er der i vores curriculum således lagt op til en kontinuerlig proces. Den er tænkt at foregå i såvel den teoretiske som den kliniske del af uddannelsen.

muligt, men betyder, at bibliotekaren har måttet varetage sædvanlige bibliotekaropgaver samtidig med vejledning i grupperne. Dette har ikke levnet megen tid til tværprofessionelle diskussioner, som ellers ville være gavnlige. Vores erfaring er, at der hvor man som team virkelig kan støtte hinanden er i selve søgeprocessen. Bibliotekarens ekspertise på søgemuligheder, søgekombinationer og databaser og undervisernes ekspertise på et præcist og fagligt vokabular har kvalificeret søgningerne. Et tværprofessionelt samarbejde kunne også være værdifuldt i evaluering af søgeresultater, hvor kombinationen af bibliotekarens viden om generel vurdering af søgeresultater med undervisernes indholdsmæssige vurdering kunne øge de studerendes forståelse af, hvad trin tre – kritisk evaluering af søgeresultater – i informationskompetence er.

For at gøre det håndterbart for bibliotekar og undervisere at samarbejde om informationskompetence, har vi i moduluddannelsen struktureret undervisningen således, at et forløb indledes med, at de studerende i grupper arbejder med sygeplejefaglige problemstillinger ud fra et konkret oplæg, f.eks. patientoplevelser eller cases. På baggrund af oplæget søger de studerende på bl.a. internetsider for at finde viden om, f.eks. hvorledes patienterne oplever at leve med en sygdom. Der lægges op til, at de studerende anvender 'Litteratursøgningens hvad, hvor og hvordan' Dernæst formulerer de i grupper konkrete problemformuleringer. Disse problemformuleringer bruges til at identificere søgeord, udarbejde en søgeprofil og -strategi. I denne proces vejleder underviserne. Dernæst undervises hele holdet i brug af databaser som f.eks. Bibliotek.dk, PubMed, CINAHL eller PsycINFO – afhængig af hvilket modul, de er på og hvilket indhold, de arbejder med. Efterfølgende søger de studerende med brug af søgeprofil, søgestrategi og søge-manualer samt med vejledning af bibliotekar og undervisere. Her arbejdes bl.a. med at finde faglige termer og synonymmer samt kombination af søgeord, i konkret søgning i databaserne. Databasernes muligheder, ligheder og forskelle drøftes ligeledes med de studerende. Resten af vejledningen er underviserne ansvarlige for. Altså deltager bibliotekaren kun i vejledning på trin 2 i informationskompetencen.

Progression i uddannelsen

Den store udfordring, vi har stået overfor i planlægning af informationskompetence i den modulopbygget uddannelse, er, hvilket niveau de studerende skal være på hvornår i uddannelsen. Hvordan skal progressionen ske, og hvordan skal det beskrives, så det er tydeligt for såvel undervisere som studerende.

I trin 1 skal de studerende lære selvstændigt at identificere, hvornår det er nødvendigt med mere viden. Denne bevidsthed har vi valgt at støtte de studerende i på de første moduler. Senere i uddannelsen vil der være mindre fokus på det, men fortsat være noget, der spørges ind til i vejledning-

en, hvis vejlederen oplever det som nødvendigt. Det forventes, at de studerende på modul 9 selv er i stand til at formulere en søgeprofil og søgestrategi på baggrund af undersøgelsesopgørelser – altså trin 2. Indtil da vil det være med vejledning, som beskrevet ovenfor.

Evaluering af søgeresultater – trin 3 – vil til at begynde med udelukkende være at bedømme relevans af kilder, og om kilderne har et fagligt niveau, der svarer til uddannelsesniveaet. Modul 9 har fokus på bl.a. forskningsmetoder, hvilket betyder, at de studerende derefter vil begynde at kunne forholde sig kritisk til metoder anvendt i praksis-, udviklings- og forskningsbaserede kilder. Når de skriver bachelorprojektet på modul 14, skal de kritisk kunne undersøge og vurdere praksis-, udviklings- og forskningsbaseret viden.

På trin 4 er kravet at anvende søgeresultaterne. Her vil der også være en progression uddannelsen igennem. På de første moduler anvendes søgeresultater fra hjemmesider i diskussion af f.eks. patientoplevelser og i argumentation for praktiske færdigheder ud fra eksempelvis kliniske retningslinier, der ligger på internetsider. På modul 5 vil det være at inddrage resultater fra søgning efter epidemiologiske data om folkesundhed i en opgave, når de beskriver sundhedsproblemer i befolkningen. Kan søgeresultater såsom undersøgelser om folkesundhedsindsatser inddrages i argumentation i deres opgaver, hvis de studerende magter det? Det vil ikke være et krav her – først i 2. uddannelsesår. Senere i uddannelsen kan søgeresultater f.eks. være data, som skal analyseres eller inddrages i et diskussionsafsnit i en opgave. Eksempelvis kan forskningsartikler identificeret ved en søgning være data i en undersøgelse om, hvordan rehabilitering bedst tilrettelægges for en patientgruppe.

På modul 14 i forbindelse med udarbejdelse af bachelorprojektet forventes det, at de studerende løbende søger viden ved behov, vurderer og anvender den virkningsfuldt, altså er informationskompetente.

Med udgangspunkt i de 4 trin i informationskompetence er der i vores curriculum således lagt op til en kontinuerlig proces. Den er tænkt at foregå i såvel den teoretiske som den kliniske del af uddannelsen. I det kliniske uddannelsesforløb, hvor de studerende fordyber sig i kliniske problemstillinger, vil informationskompetence også naturligt foregå.

På baggrund af de enkelte modulers læringsudbytte, har vi forsøgt at beskrive hvilket niveau, de studerende skal være på efter endt modul og hvilket undervisningsforløb, der ligger til grund for, at de studerende har mulighed for at nå læringsudbyttet. Denne beskrivelse er vi i gang med at implementere. Vi forventer i den undersøgelse, der iværksættes i efteråret 2009, at undersøge udbyttet af den på de første moduler. Med udbyttet sigter vi til de oplevelser, studerende, bibliotekar og undervisere har haft med forløbet, samt hvad udbyttet har været for alle deltagere.

For yderligere dokumentation i form af kilder henvises til vores tidligere publikationer

Referencer

- (1) Andreassen LB, Jørgensen L, Nielsen JL. *Udvikling af informationskompetence i problemorienterede læreprocesser*. In: Rosenstand M, Harbo K, Andreassen LB, editors. *Fra information til læring* København: Deff; 2007. p. 75-90.
- (2) Trangebæk A, Bønløkke M, Kobow E, Frederiksen K. *Udvikling af sygeplejestuderendes informationskompetence i klinisk praksis*. *Klin.Sygepleje* 2008; 22(4): 67-77.
- (3) Carlock D, Anderson J. *Teaching and assessing the database searching skills of student nurses*. *Nurse Educ*. 2007 Nov-Dec; 32(6): 251-255.
- (4) Morgan PD, Fogel J, Hicks P, Wright L, Tyler I. *Strategic enhancement of nursing students information literacy skills: interdisciplinary perspectives*. *ABNF J*. 2007; 18(1046-7041;2):40-45.
- (5) Ford PJ, Foxlee N, Green W. *Developing information literacy with first year oral health students*. *Eur. J.Dent.Educ*. 2009 Feb; 13(1):46-51.
- (6) Bønløkke M, Kobow E, Kristensen A. *Udvikling og fastholdelse af informationskompetence hos sygeplejestuderende*. In: Frederiksen K, Lomborg K, Lovring I, Wind G, Zeitler U, editors. *Perspektiver på forskning*. Århus: JCVU Udviklingsinitiativ for sygeplejerskeuddannelsen; 2007. p. 172-187.
- (7) Barnard A, Nash R, O'Brien M. *Information literacy: developing lifelong skills through nursing education*. *J.Nurs.Educ*. 2005 Nov;44(11):505-510.
- (8) Doig GS, Simpson F. *Efficient literature searching: a core skill for the practice of evidence-based medicine*. *Intensive Care Med*. 2003 12;29(0342-4642; 12):2119-2127.
- (9) *How do Teachers Experience Students' Information Literacy?* ; 16.-18. August 2006; Copenhagen.
- (10) Klem ML, Weiss PM. *Evidence-based resources and the role of librarians in developing evidence-based practice curricula*. *J.Prof.Nurs*. 2005 11;21(8755-7223; 6):380-387.

Forskningsregistrering og forskerregistrering Hospitalsadresseproblemet

Af Nils Bredsdorff og Leif Hansen

Denne artikel skal belyse de problemer for fordelingen af bevillinger, som opstår, når der mangler en autoritetsliste for forskeradresser. Problemet med ejerskabet til universitetshospitalernes enorme produktion af publikationer er internationalt anerkendt, men ikke diskuteret i Danmark

Nils Bredsdorff
RUC
nb@ruc.dk

Leif Hansen
CBS
lh.lib@cbs.dk

Med den af Forsknings- & Innovationsstyrelsen (FI) foreslåede registreringsmodel bliver tekniske problemer omsat til et fordelingspørgsmål, fordi eventuelle strukturelle skævheder eller fordele i registreringen kan flytte betragtelige beløb mellem universiteterne. FI har foretaget de første alvorlige prøvekørsler på registreringsmodellen med de nye autoritetslister og ved hjælp af dem kan problemets alvor belyses yderligere.

Vi har valgt Århus Universitet som undersøgelsesobjekt. (Det er pt. ikke muligt at undersøge KU, fordi de har fået dispensation for afleveringsfristen, da de ikke har fået registreret alle publikationer især på SUND området inden fristen 2. marts).

I forbindelse med universitetshospitalsproblemet er der imidlertid det tekniske problem ved PURE databasen, som de berørte universiteter bruger til registrering, at der ikke kan søges på forskeradresser. Både KU, SDU og Århus Universitet har tilsyneladende gjort stort set alle hospitalsforskere hhv. øst og vest for Storebælt til deres interne forskere eller i al fald til producenter af interne publikationspoint i FIs model.

AU har formuleret sig således om tilkynningsproblemet:

Ved tilknyttede personer forstås forskere, der ikke er ansat ved Aarhus Universitet, men som alligevel publicerer i regi af universitetet.

Eksempler på sådanne er: ... Forskere, der fx er ansat af regionen ved en klinisk afdeling på universitetshospitalet, hvor en professor, der er ansat ved Aarhus Universitet, også forsker. (Dette fordi Aarhus Universitet er ansvarligt for al forskning på Aarhus Universitetshospital).

Sagen har været nævnt i Teknisk Arbejdsgruppe, der beskæftiger sig med det tekniske og systemmæssige grundlag for den bibliometriske forskningsindikator, men er ikke kommet videre. CBS har taget problemet op i et brev til DU og vedlagt et teknisk notat, som bygger på samme beregninger som denne artikel. Intet er sket.

Problemet kan nu belyses alligevel. Vi formoder, at Web of Science (WoS) tidsskrifter udgør en betydelig del af SUND områdets vigtigste tidsskrifter. I WoS kan der søges på adresser. I vores forsøg på at belyse problemet søges på adressen HOSP og AU efter samme opskrift som anvendt i artiklen "Hospitalsuniversiteter og universitetsfusioner" i DF Revy nr. 1, 2009.

AU har fået registreret 1511 artikler som pointudløsende på Sundområdet i FIs opgørelse af den bibliometriske indikator. For at kunne undersøge om alle disse faktisk bør tilskrives AU, har vi foretaget en gennemgang af registreringen i WoS.

Resultatet af en søgning i WoS på publikationsår 2008 og begrænset til artikler, proceedingsbidrag og reviews er for AU 969 artikler.

Vi har lavet en stikprøve på 10 % af de 969 og gennemgået alle 97 poster op imod FI-registreringens resultater, set på pointtildeling og forfatterakkreditering, dvs. hvilken institution publikationen tilskrives i pointberegningen.

Af de 969 artikler i WoS er de godt 85 % også med i FIs opgørelse. De manglende artikler tyder på, at AU ikke har fået registreret alle publikationer og ikke har forsøgt at komplettere deres egen registrering med en gennemgang af WoS registreringen.

En del af forskellen mellem de 969 artikler i WoS og de 1511 artikler i FI-registreringen er formodentlig artikler i danske og skandinaviske tidsskrifter, der ikke er indekseret i WoS, f. eks. Ugeskrift for Læger, eller artikler, der på søgetidspunktet endnu ikke var indekseret i WoS.

Institution	Antal artikler	% af artikler
AU adresse		25 %
AU HOSP adresse		66 %
AAU HOSP adresse		13 %
Viborg, Silkeborg, Holstebro HOSP adresse	3	3 %
Ikke med i AU registrering		14 %

Oversigt over stikprøven

Fordelingen af stikprøven er således. Hver enkelt af de 97 artikler kan have flere forfattere. Her er institutionen kun medtaget en gang, altså 1 AAU og 1 AU selvom AAU har 3 og AU 4 forskere med i forfattergruppen.

Vores stikprøve viser, at en meget stor del af de artikler, der tilskrives AU, er helt eller delvist skrevet af forskere, der ikke er ansat på AU, men i bedste fald "tilknyttet" i den forstand, at de arbejder på en afdeling, hvor der også er ansat en professor med ansættelsesmæssig relation til AU.

De 66 % af AU artikler i WoS, som har en forfatter eller en medforfatter med en hospitalsadresse i Aarhus, tilskrives AU – i reelle tal er det mere end 600 artikler.

Hvis man dertil lægger de artikler, der er produceret af forskere fra Silkeborg, Holstebro, Viborg (i stikprøven 1 hvert sted, altså ca. 3 %) og derudover de 10 % af artiklerne, som stammer fra hospitalsadresser i Ålborg, ser det ud til, at omkring 80 % af WoS artiklerne (hvilket svarer til knap 800) er tillempe AU-point, altså enten slet ikke eller kun delvist hører til forskere ansat på AU, hvilket er mere end halvdelen af de 1511 SUND-artikler, der tilskrives AU i FI-registreringen.

En betydelig del af de resterende artikler, der ikke kan findes i WoS (altså forskellen mellem de 1511 artikler i FI-registreringen og de 969 fra WoS), er formodentlig også HOSP-artikler og bør som sådan ikke eller kun delvis tælles med i opgørelsen for SUND på AU.

En konservativ vurdering baseret på resultaterne fra stikprøveanalysen vil føre til, at kun 25 % af de FI-registrerede artikler faktisk tilhører AU. Hvilket også kan udtrykkes som, at mere end 1000 af de artikler, der er registreret som pointudløsende for SUND på AU, ikke eller kun delvis burde være talt med.

Ovenstående viser, at dette ikke er noget marginalt randproblem i fordelingen af basisforskningsmidlerne. Den faktiske betydning kan selvfølgelig ikke beregnes, så længe den endelige model ikke er fastlagt og offentliggjort, men et tankeeksperiment kan anskueliggøre problemets størrelse.

Hvis det nu, som det er foreslået i Rektorkollegiets seneste kompromis om modellens opbygning, besluttes, at den bibliometriske indikator skal veje 25 % i 2012 efter modellens endelige indfasning, så kan man lave et overslag over, hvad 1 publikationspoint "belønnes" med i modellen.

Det antages, at der i 2012 skal fordeles 1 mia. kr. i ekstra basisforskningsmidler fra Globaliseringspuljen. Baseret på det pointtal, som FI har opgjort for 2008 (ca. 20.400 point) kan det beregnes, at hvert point skal udløse godt 12.000 kr. (Dette tal vil selvfølgelig svinge med antal point, der registreres i optællingen, da der er et fast beløb til fordeling).

I det undersøgte eksempel med AU har artiklerne på niveau 1 og 2 indenfor SUND i gennemsnit udløst lige knap 1 point pr. artikel (1458,7 point for 1511 artikler). Dette betyder, at 1000 HOSP publikationer med et gennemsnit. pr. publikation på knap 1 point giver en samlet sum på 11,5 mio. kr. som nu tilfalder AU, dvs. en del, der går fra alle andre. Hvis tilsvarende tal for KU og SDU medregnes, bliver beløbet selvfølgelig bare større. Og det bliver klart de universiteter uden SUND, der bliver tabere.

I den gennemførte prøvekoersel af bibliometriindikatoren udløser publikationer indenfor SUND knap 4700 point, hvoraf 90 % udløses af tidskriftsartikler på niveau 1 og 2 (i alt 4846 artikler). Selv når KU er færdig med deres registrering, er der ingen grund til at tro, at dette forhold rokkes, blot at det samlede pointtal og antal artikler for SUND publikationer stiger.

Men på det foreliggende grundlag ville det betyde, at mere end 3.500 artikler og point helt eller delvist ville forsvinde ud af opgørelsen og værdien af det enkelte publiceringspoint ville blive øget tilsvarende.

Hvis man forsigtigt regner med, at 3.000 point forsvinder ud af modellen, så stiger værdien af det enkelte point til godt 14.300 kr., hvilket selvfølgelig kommer alle til gode, men som eksempel vil det i runde tal betyde 6 mio. kr. mere til DTU, 1,5 mio. kr. mere til RUC og 2 mio. kr. mere til CBS.

Amerikanske Biblioteker anmoder dommer om at se nærmere på konceptet for Google Books

Tre grupper, der repræsenterer biblioteker, inklusive American Library Association, den største biblioteksgruppe i USA, har bedt en føderal dommer om at se nærmere på den aftale, Google Books har lavet med forfattere og forlag vedr. e-bøger.

Der opponeres ikke direkte mod aftalen, men man beder domstolen om at sikre, at priserne, Google opkræver til det digitale bibliotek, ikke holdes kunstigt oppe på grund af mangel på konkurrenter. Man har samtidig også bedt om, at der er en garanti for, at informationer om læsere af de bøger, der stilles til rådighed, ikke krænkes.

Læst i New York Times 4. maj 2009 på:
<http://bits.blogs.nytimes.com/2009/05/04/>

Støt dit lokale bibliotek

"Glocalization" er det nye udtryk, der jongleres med for at indikere en sammenfletning af globalisering og økonomi. Og de biblioteker, der vil blomstre i de kommende år, vil være dem, der lærer at tilbyde den bedste lokale tjeneste. I artiklen nævnes f.eks.:

1. Sørger for de bedste databaser er disponible for deres brugere. Ikke kun adgang databaserne, men også kvalificeret personale, der kan formidle brugen af dem.
2. Har en valideret og kvalitativ kernesamling af både trykte og digitale materialer.
3. Stiller både forsknings- og fritidsrelaterede informationer til rådighed for brugerne.

Services, der repræsenterer kerneydelser, som biblioteker skal kunne varetage for at overleve i den globale økonomi.

Lokaliseret d. 10. maj 2009 på: <http://lisnews.org/node/33475/>

Gates Gives \$5 Million to OCLC to Build Library Awareness

I den hensigt at videreudvikle hidtidig forskning om potentiel offentlig støtte for biblioteker, og samtidig tilbyde biblioteker en økonomisk tilkendegivelse, har the Bill & Melinda Gates Foundation meddelt at de vil yde en bevilling på \$5 til OCLC bibliotekssamarbejdet til at iværksætte en kampagne for at styrke biblioteksudvikling og -samarbejde.

Lokaliseret d. 10. maj 2009 på:
www.libraryjournal.com/article/CA6650861.html?nid=3285

Danmarks Biblioteksskole har vundet værtskabet for international konferende om "Persuasive Technology"

"Persuasive Technology" kan oversættes til påvirkningsteknologi og er et nyt og fremstormende felt, som drejer sig om benyttelsen af websites og mobilteknologi til at påvirke mennesker. Siden 2006 har der været holdt en årlig international konference om feltet, og Danmarks Biblioteksskole vandt i konkurrence med et stærkt felt af en række europæiske universiteter værtskabet for næste års konference om Persuasive Technology.

Lokaliseret d. 15. maj 2009 på:
www.db.dk/nyheder/insight/artikel/default.asp?cid=23089

2009

JUNI 08. - 12.

Nymindegab

Biblioteksstøttet læring med strøm på.

NordInfolits Sommerskole 2009.

Program følger.

JUNI 10. - 13

Pittsburg, PA USA

ETD 2009. 12th International symposium on Electronic Theses and Dissertations.

www.library.pitt.edu/etd2009

JUNI 17. - 19.

Geneve, Schweiz

OAI6 workshop on innovations in Scholarly Communication.

www.unige.ch/workshop/oai6

JUNI 23. - 24.

Vancouver, BC Canada

2nd International M-libraries conference

http://m-libraries2009.ubc.ca

JUNI/JULI 29.6. - 03.7.

Stockholm, Sverige

EBLIP5. The 5th International Evidence Based Library and Information Practice Conference.

http://blogs.kib.ki.se/eblip5/

JUNI/JULI 30.6. - 03.7.

Toulouse, Frankrig

38th LIBER Annual General Conference.

www.libereurope.eu/node/170

JULI/AUGUST 28.7. - 05.8.

Tilburg, Holland

Digital Libraries à la Carte 2009

www.tilburguniversity.nl/ticer/09carte

AUGUST 18. - 20.

Bologna, Italien

Moving In, Moving Up, and Moving On:

Strategies for Regenerating the Library and Information Profession.

IFLA Satellite Conference.

http://wordpress.com/tag/professional-associations

AUGUST 23. - 27.

Milano, Italien

"Libraries create futures: building on cultural heritage".

75th IFLA General Conference and Council.

www.ifla.org/IV/ifla75

SEPTEMBER 08. - 11.

Trento, Italien

ICSD 2009. The International Conferences on Digital Libraries and the Semantic Web.

www.icsd-conference.org/node/4

SEPTEMBER 16. - 17.

Kolding

Årsmøde 2009

Danmarks Forskningsbiblioteksforening

Programmet foreligger i løbet af foråret 2009

www.dfd.dk

SEPTEMBER/ OKTOBER 27.9. - 02.10.

Korfu, Grækenland

ECDL2009. 13th European Conference on Digital Libraries.

www.ecdl2009.eu:80

OKTOBER 15. - 16.

London, UK

Internet Librarian International 2009

www.internet-librarian.com

OKTOBER 19.

Hannover, Tyskland

Rethinking Resource Sharing in Europe Forum

Program følger

OKTOBER 20. - 22.

Hannover, Tyskland

11th ILDS conference. Strategic Alliances and Partnerships in Interlending and Document Supply.

www.ilds2009.eu/en

OKTOBER 29. - 30.

Haag, Holland

Classification at a Crossroads. International UDC Seminar 2009.

www.udcc.org/seminar2009

DECEMBER 1. - 3.

London, England

"Information + Conversation = Collaboration + Innovation". Online Information conference.

www.online-information.co.uk/online09

2010

JUNI 7. - 10.

Danmarks Biblioteksskole, Kbh.

Persuasive Technology. Internationale conference.

Program følger.

JUNI 9. - 11.

København. BiblioteksCenter for Integration.

A World of Diversity. The Future of Multi-cultural Library Services.

Program følger.

AUGUST

Brisbane, Australien

Engaging, Embracing, Empowering.

76th IFLA General Conference and Council.

www.ifla.org/IV/ifla76/index.htm

Fra Baglinjen

Revitalisering af DEFF

Danmarks Forskningsbiblioteksforening byder ny formand og Styregruppe for Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek velkommen.

Især ny formand for Styregruppen signalerer fornyelse og den kommende periode imødeses med spænding og velvilje.

Styregruppen er udnævnt for perioden 2009-12. Den 4-årige udnævnelse giver signaler om, at der skal arbejdes på den lange bane. Der er basis for ro og fordybelse i det daglige og plads til grundigere overvejelser og ændringer på længere sigt.

I september 2008 blev DEFF målt og vejlet af SURF og JISC med den hidtidige Styregruppe og programområdernes formænd som væsentlige aktører for revisionen. Resultatet er en læseværdig rapport med stof til eftertanke for alle med interesse for biblioteksudvikling på fag- og forskningsbiblioteksområdet samt forsknings- og uddannelsesoptimering generelt. Review of Denmark's Electronic Research Library 2008 er et godt arbejdsredskab for Styregruppens arbejde. Rapporten ansporer til overvejelser og foreslår væsentlige ændringer og fokuspunkter, såvel organisatorisk som tematisk for Styregruppens arbejde.

F.eks. slås det fast, at DEFF skal gøre ting, som gavner brugerne, og at det ikke er en DEFF opgave at konsolidere

biblioteker. DEFF har derfor en væsentlig opgave i generelt at advokere for det bibliotekerne kan gøre for brugerne.

JISC/SURF finder, at en række temaer af betydning for bibliotekerne ikke er egnede til at blive løst af bibliotekerne alene. Eksempelvis har DEFF en væsentlig rolle som mere dedikeret iscenesætter og medspiller i forhold til at engagere forsknings- og undervisningsinstitutionerne i stillingtagen til Open Access og publiceringspolitik, herunder at fremme tilslutning til indførelse af anbefalingerne fra European University Association's Working Group on Open Access. Også satsningen på informationskompetence og lærings- og forskningsplatforme hører til kategorierne, hvor DEFF er nødvendig.

Rapporten opfordrer Styregruppen til dels at overveje sin rolle overfor programområderne dels til at sikre, at programområdernes mission, valg og prioriteringer understøtter DEFF's vision og opgaver. Den nuværende programstruktur bør genovervejes, idet selvforståelsen, den udtrykker, næppe er holdbar på længere sigt.

Strategiske samarbejder og indsatser samt tættere relationer generelt mellem biblioteker og forsknings- og undervisningsinstitutioner er væsentlige for at sikre forsat udvikling. Tættere integration eller flydende grænser mellem forskning og uddannelse i mere åbne og søgende miljøer er tendenser, som bibliotekerne kan og skal understøtte ved rettidige og passende tiltag.

Inddragelse af brugerne i udviklingen af biblioteker og services er old news. Lydhørhed og dialog i øjenhøjde er en selvfølgelighed i praksisverdenen. Netop fordi bibliotekerne anbefales at gå i tættere kontakt med brugerne også på institutionsniveau, er det ærgerligt, at Koordinationsgruppen har fravalgt at sikre en bredere repræsentation af brugerne, men har sikret en styrket biblioteksrepræsentation i den nye udvidede Styregruppe.

Alt i alt er der nok at tage fat på.

God arbejdslyst ønsker Danmarks Forskningsbiblioteksforening

Eli Greve
Næstformand